

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 19-20 października 2013 roku na kierunku Ekonomia prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych na poziomie studiów I i II stopnia realizowanych w formie stacjonarnej i niestacjonarnej o profilu ogólnoakademickim na Wydziale Ekonomii i Zarządzania Politechniki Opolskiej

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Danuta Strahl – członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Anna Czubala – ekspert PKA
- prof. dr hab. Tadeusz Kufel – członek PKA
- mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA
- Adam Subotkowski – ekspert PKA – przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

Krótką informacją o wizytacji

Wizytacja na Wydziale Ekonomii i Zarządzania Politechniki Opolskiej na kierunku *ekonomia* odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2013/2014. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz pierwszy.

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku.

Załącznik nr 1 Podstawy prawne oceny jakości kształcenia

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

Kryterium 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę

1.1).

Kierunek *ekonomia* jest jednym z 4 kierunków prowadzonych na Wydziale Ekonomii i Zarządzania Politechniki Opolskiej. Kształcenie na tym kierunku prowadzone jest od roku 2011.

Procedura związana z utworzeniem na Wydziale Ekonomii i Zarządzania kierunku *ekonomia* pojawiła się na początku 2010 r. Rada Wydziału przedstawiła – zgodnie z przepisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz Statutu Uczelni – wniosek do Senatu Uczelni w sprawie utworzenia studiów na ocenianym kierunku studiów. Senat utworzył

Uchwałą Nr 604 z dnia 13 kwietnia 2011 r. na Wydziale Zarządzania studia pierwszego i drugiego stopnia na kierunku *ekonomia*. W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Rady Wydziału oraz Senatu wraz z listami obecności w powyższej sprawie. W posiedzeniach tych organów brali udział tylko interesariusze wewnętrzni. Zarządzeniem nr 38/2011 z dnia 31 maja 2011 r. Rektor określił formę studiów na ocenianym kierunku jako studia stacjonarne i niestacjonarne od roku 2011/2012.

Na mocy Uchwały nr 644 Senatu z dnia 25 czerwca 2011 r. w sprawie zmiany nazwy Wydziału Zarządzania na Wydział Ekonomii i Zarządzania Senat dokonał zmiany nazwy wydziału w jego aktualnym brzmieniu, tj. Wydział Ekonomii i Zarządzania.

Usytuowanie w/w kierunku na tym Wydziale było uzasadnione również posiadaniem odpowiedniej kadry naukowo-dydaktycznej.

Procedury związane z utworzeniem kierunku zostały zachowane, tj. odbywały się zgodnie z zapisami w Statucie, po pozytywnym zaopiniowaniu dokumentów przez Radę Wydziału.

Strategia Politechniki Opolskiej została zatwierdzona Uchwałą nr 129 z dnia 27 czerwca 2013 r. w sprawie uchwalenia „Strategii Rozwoju Politechniki Opolskiej do roku 2020”, na mocy której utraciła moc wcześniej zatwierdzona w roku 2009 Strategia Rozwoju i Misja Uczelni. Misja i strategia Uczelni zostały zatwierdzone w roku 2013 r., a zatem już po decyzji Senatu w sprawie utworzenia na Wydziale Ekonomii i Zarządzania kierunku „*ekonomia*”.

Strategia rozwoju Wydziału Ekonomii i Zarządzania została zatwierdzona na posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 14 września 2011 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia Rozwoju Wydziału Ekonomii i Zarządzania. *W dokumencie tym nie określono horyzontu czasowego.*

Koncepcja kształcenia na kierunku *ekonomia* nawiązuje zarówno do misji Uczelni jak i strategii a także strategii Wydziału. Misją Politechniki Opolskiej jest bowiem użyteczny dla gospodarki transfer wiedzy, realizowany poprzez kształcenie oraz badania naukowe, w obszarze specjalizacji regionu. W swojej szerokiej formule misja Uczelni akcentuje między innymi rzetelne przekazywanie wiedzy, kształtowanie charakterów i postaw twórczych studentów. Zakładany w misji transfer wiedzy dla gospodarki jest prowadzony na kierunku *ekonomia* na poziomie studiów I i II stopnia poprzez integrację kształcenia z badaniami naukowymi. Zakres prowadzonych na Wydziale Ekonomii i Zarządzania badań jest zorientowany na dyscyplinę *ekonomia* a w szczególności dotyczy takich obszarów jak gospodarka regionalna, polityka społeczna. Z kolei udział studentów w pracach Koła Naukowego oraz projektach badawczych realizuje zadania misji w zakresie kształtowania twórczych postaw studentów. Wśród sformułowanych celów strategicznych Uczelni i Wydziału znajdują się cele zorientowane na doskonalenie jakości kształcenia jak: dostosowanie do potrzeb zmieniającego się rynku pracy i uatrakcyjnianie oferty kształcenia przygotowującej do pracy i rozwoju w regionie.

Przyjęte cele szczegółowe w tym zakresie to: dostosowanie oferty edukacyjnej do wymogów rynku pracy z nastawieniem na potrzeby regionu i działających w nim przedsiębiorstw a także na innowacyjność, wiedzę, umiejętności oraz kompetencje zawodowe absolwentów, tworzenie nowych kierunków studiów, wprowadzenie większej liczby przedmiotów wybieralnych, organizacja wykładów otwartych prowadzonych przez praktyków, internacjonalizacja kształcenia, poprawa warunków studiowania.

Strategia Wydziału jako cele rozwojowe wyznacza zgodnie ze strategią Uczelni dostosowanie oferty kształcenia do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy, internacjonalizację kształcenia. Wydział przyjął własną misję t.j. *Rozwijanie działalności dydaktycznej i naukowo badawczej wysokiej jakości zapewniającej wzrost innowacyjności i konkurencyjności regionu opolskiego w Polsce i w Unii Europejskiej.*

W celach ogólnych podkreśla się pozyskanie najlepszych kandydatów na studia, osiągnięcie uprawnień doktorskich w dyscyplinie ekonomia i magisterskich dla wszystkich kierunków studiów, rozwijanie wszystkich form kształcenia. Natomiast jako cele szczegółowe przyjęto: stworzenie i rozwijanie edukacji na odległość, internacjonalizacja kształcenia – w tym poprzez ścieżki wielojęzyczne.

Prowadzone na Wydziale badania naukowe w dyscyplinie ekonomia uwzględniają tematykę związaną z rozwojem lokalnym i regionalnym w tym regionu opolskiego a więc realizują cele wspomagające budowanie konkurencyjności Opolszczyzny. Koncepcja kształcenia kierunku ekonomia wpisując się zarówno w misję uczelni jak i misję wydziału oraz cele strategiczne oferuje specjalności uwzględniające oczekiwania rynku pracy. Oferta edukacyjna kierunku ekonomia przewiduje trzy specjalności: ekonomia menedżerska, zarządzanie i ekonomia regionu oraz ekonomia społeczna, które wypełniają znaczące obszary rynku pracy. Specjalności te bowiem przygotowują absolwentów do rynku pracy obejmującego przedsiębiorstwa, instytucje publiczne, organizacje, samorządy terytorialne oraz instytucje społeczne w tym organizacje pozarządowe, organizacje non profit. Koncepcja kształcenia określona została przede wszystkim w oparciu o potencjał kadrowy wydziału, dorobek naukowy kadry. Ponadto warto podkreślić że skorzystano, przy budowaniu programu kształcenia, z dobrych praktyk jakie wypracowały standardy kształcenia. Koncepcja programowa profilu ogólnoakademickiego bazuje na standardach kształcenia kierunku ekonomia zarówno w programie studiów stacjonarnych jak i niestacjonarnych. Kierunek realizuje cele określone w strategii wydziału a dotyczące rozszerzania oferty zajęć obieralnych zarówno poprzez oferowanie trzech specjalności jak i szerokiej listy przedmiotów do wyboru prowadzonych zarówno przez nauczycieli akademickich jak i przedstawicieli praktyki. Innowacyjność kierunku ekonomia jest przede wszystkim zaznaczona poprzez formułę programową specjalności. Specjalność ekonomia społeczna zorientowana jest na instytucje i organizacje typu non profit a rynek pracy stanowi tu interesującą paletę możliwości rozwoju zawodowego. Z kolei ekonomia menedżerska wpisuje się w nowe nurty badań ekonomicznych i integruje wiedzę z zakresu dwóch dyscyplin: ekonomii i nauki o zarządzaniu oczekiwanych przez pracodawców. Absolwent takiej specjalności może mieć szerokie perspektywy zatrudnienia szczególnie w skali mikroekonomicznej. Specjalność zarządzanie i ekonomia regionu odpowiada na wielkie zapotrzebowanie rynku pracy w warstwie samorządu terytorialnego i instytucji około biznesowych. Znaczące rezerwy rozwoju, które wciąż tkwią w przestrzeni regionalnej znajdują w koncepcji kształcenia tej specjalności swoje odzwierciedlenie. Nowa wartość w kierowaniu jednostkami terytorialnymi powinna powstawać właśnie poprzez wykorzystanie kadry o kwalifikacjach zorientowanych wyraźnie na problemy rozwoju regionalnego i jednocześnie na problemy zarządcze i analityczne co zdaje się ta właśnie specjalność oferować. Zatem oferta kształcenia jest elastyczna i różnorodna poprzez możliwości budowania specjalności kształcenia dostosowanych do oczekiwań rynku pracy oraz ich szeroki zakres programowy od: mikroekonomii poprzez ekonomię regionu do ekonomii społecznej a więc uwzględniającej aspekty makroekonomiczne. Koncepcja kształcenia zakłada tworzenie zindywidualizowanych programów kształcenia specjalnościowego dostosowanych do potrzeb rynku pracy, kształtowanie przedsiębiorczych i innowacyjnych postaw studentów, pobudzanie aktywności obywatelskiej i wrażliwości społecznej, tworzenie europejskiej przestrzeni rozwoju zawodowego. Uczelnia przyjmując dla ocenianego kierunku studiów profil ogólnoakademicki uwzględniła jednocześnie w koncepcji kształcenia potrzebę nadania studiom w odpowiednim zakresie charakteru aplikacyjnego. Wyraża się to w bogatej ofercie i zakresie przedmiotowym kształcenia specjalnościowego oraz stosowaniu aktywnych form prowadzenia zajęć, zajęć praktycznych.

1.2).

W opracowaniu koncepcji kształcenia uczestniczyły różne gremia uczelni, w ramach których prezentowane były stanowiska i opinie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. W szczególności należy wskazać na zaangażowanie w tym zakresie władz dziekańskich, przedstawiciele kadry naukowo-dydaktycznej, studentów i absolwentów, zespołu ds. jakości kształcenia. Szeroki udział przedstawiciele interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w opracowaniu koncepcji kształcenia pozwolił na uwzględnienie z jednej strony potencjału uczelni, a z drugiej potrzeb zgłaszanych przez rynek pracy.

Współpraca obejmowała konsultacje w zakresie koncepcji kształcenia w tym programów kształcenia w świetle oczekiwań rynku pracy z takimi przedstawicielami pracodawców jak: Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki, Opolska Izba Rzemieślnicza, Fundacja Rozwoju Śląska i Wspierania Inicjatyw Lokalnych Urzędu Marszałkowskiego woj. opolskiego, Urzędy Miast i Gmin Regionu, Urzędy powiatowe, Urząd Wojewódzki oraz Górażdże Cement S.A. Trzeba zauważyć, że dobór interesariuszy zewnętrznych, ich profil sektorowy i funkcjonalny, z uwagi na rynek pracy, odpowiada oferowanym specjalnościom kształcenia na kierunku ekonomia. Uwzględniono propozycję Krajowej Izby Doradców Podatkowych Oddział Opolski dotyczącą organizacji warsztatów w zakresie doradztwa podatkowego. W dalszej perspektywie Zarząd Izby proponuje prezentację zawodu doradcy podatkowego jako ścieżki kariery zawodowej absolwenta PO -kierunku ekonomia. Zespół oceniający widzi potrzebę rozszerzenia współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, systematycznego włączenia ich w proces opiniowania koncepcji kształcenia, budowania efektów kształcenia i programu studiów oraz perspektyw rozwoju kierunku ekonomia.

Kadra akademicka oraz studenci brali udział w budowaniu koncepcji kształcenia co znajduje udokumentowanie w pracach Komisji Programowej oraz Rady Wydziału. Dyskusje (potwierdzone protokołami posiedzeń i tematyką posiedzeń) kadry akademickiej i członków gremiów odpowiedzialnych za ofertę dydaktyczną wskazują, że uwzględniono opinie społeczności akademickiej Wydziału i koncepcja kształcenia odpowiada zarówno oczekiwaniom rynku pracy jak i specjalnościom naukowym katedr wydziału, z uwzględnieniem dorobku naukowego kadry a także oczekiwań i zainteresowań studentów.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego -, w pełni,

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1.1) Koncepcja kształcenia na kierunku ekonomia wpisuje się w misję Uczelni i cele strategiczne Uczelni oraz Wydziału oferując trzy specjalności kształcenia uwzględniające oczekiwania rynku pracy.

1.2) Kadra akademicka, studenci biorą aktywny udział w procesie określania koncepcji kształcenia i perspektyw rozwoju kierunku ekonomia. Udział interesariuszy zewnętrznych ogranicza się do opiniowania koncepcji programowej kształcenia i współpracy w zakresie praktyk zawodowych. Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi powinna zostać usystematyzowana i obejmować szerszy zakres problemów związanych z jakością kształcenia i perspektywami rozwoju kierunku ekonomia. Studenci mają zapewniony odpowiedni udział w procesie formułowania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku w tym w określaniu celów i efektów kształcenia Jednostka spełnia wymagania dotyczące zaangażowania wewnętrznych interesariuszy w proces definiowania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku.

Kryterium 2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

2.1).

Kształcenie na kierunku Ekonomia na Wydziale Ekonomii i Zarządzania PO stanowi odpowiedź na uwagi zawarte w raporcie Państwowej Komisji Akredytacyjnej oceniającej w roku 2010 kierunek Zarządzanie I i II stopnia prowadzonego przez jednostkę wskazała, że zakres programowy studiów, a także znaczna część pracowników stanowiących minimum kadrowe lokalizują prowadzony kierunek studiów właśnie w dyscyplinie Ekonomii. Wykorzystując dostępny w jednostce potencjał kadrowy, naukowy, organizacyjny i dydaktyczny podjęto decyzję o uruchomieniu studiów na kierunku Ekonomia.

Zarządzeniem nr 38/2011 Rektora Politechniki Opolskiej z dnia 31 maja 2011 r. w sprawie utworzenia określonej formy i poziomu studiów na kierunku ekonomia na Wydziale Zarządzania Politechniki Opolskiej wprowadzono z dniem 1 października 2011 r kształcenie na I i II stopniu kierunku ekonomia. Kształcenie to rozpoczęto według standardów dla tego kierunku z roku 2007.

Obecnie na ocenianym kierunku studiów *Ekonomia* uczelnia prowadzi kształcenie na studiach pierwszego i drugiego stopnia w ramach profilu ogólnoakademickiego. Efekty kształcenia zostały określone Uchwałą nr 713 Senatu Politechniki Opolskiej z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie wprowadzenia efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych na Wydziale Ekonomii i Zarządzania.

Oceniany kierunek studiów został zakwalifikowany do obszaru kształcenia w zakresie nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych oraz dyscypliny ekonomia. Kierunkowe efekty kształcenia określone przez Senat w powołanej powyżej Uchwale zostały odniesione zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2.11.2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr. 253, poz. 1520) do efektów kształcenia przyjętych dla tego obszaru dla studiów o profilu ogólnoakademickim.

Dla studiów I stopnia rozpoczętych w roku akademickim 2012/2013 oraz 2013/2014 w zakresie wiedzy zostało sformułowanych 13 efektów kierunkowych, w zakresie umiejętności przyjęto 11 efektów kierunkowych, a w zakresie kompetencji społecznych uczelnia przyjęła na ocenianym kierunku 9 efektów kierunkowych.

Dla studiów II stopnia w zakresie wiedzy zostało sformułowanych 11 efektów kierunkowych, w zakresie umiejętności przyjęto 8 efektów kierunkowych, a w zakresie kompetencji społecznych uczelnia przyjęła na ocenianym kierunku 8 efektów kierunkowych. Dla studiów II stopnia sformułowano dodatkowo efekty specjalnościowe odrębnie dla trzech specjalności: Ekonomia menedżerska, Zarządzanie i Ekonomia Regionu oraz Ekonomia społeczna.

Wydział opracował dla wygasającego cyklu kształcenia kierunku *ekonomia* sylwetkę absolwenta zgodną ze standardami kształcenia. Wyrażona ona jest za pomocą deskryptorów: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych określających kwalifikacje osoby kończącej studia. Podstawą dla sformułowania tej sylwetki są szczegółowo określone dla każdego przedmiotu cele kształcenia oraz przedmiotowe efekty kształcenia. Przedmiotowe efekty kształcenia są podporządkowane sylwetce absolwenta i pozwalają na jej osiągnięcie.

Szczegółowe efekty kształcenia zostały określone dla każdego przedmiotu i ujęte w jego sylabusie. W ramach każdego z przedmiotów przyjęto kilka efektów szczegółowych odnosząc każdy z nich do efektów kierunkowych w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Sformułowano także efekty kształcenia dla przedmiotów do

wyboru. Efekty szczegółowe są rozwinięciem i uszczegółowieniem efektów kształcenia na poziomie kierunku a w przypadku studiów II stopnia na poziomie specjalności i kierunku ,co podkreśla ich spójność. Dokładne opisy efektów przedmiotowych znajdują się w kartach przedmiotów, które zawierają w szczególności odniesienia przedmiotowych efektów kształcenia do efektów kierunkowych bądź specjalnościowych. Odniesienia te w aspekcie oceny merytorycznej są prawidłowe. Syntetyczną formą wyrażenia powiązania występującego między kierunkowymi i przedmiotowymi efektami kształcenia jest maczyca efektów kształcenia. Także ona wskazuje na spójność kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia dla ocenianego kierunku studiów. Opracowano również cele kształcenia dla praktyk zawodowych. Podstawowym celem praktyk studentów kierunku Ekonomia Wydziału Ekonomii i Zarządzania Politechniki Opolskiej jest zapoznanie się z praktycznymi zastosowaniami nowoczesnych metod i technik analitycznych wykorzystywanych w ocenie funkcjonowania przedsiębiorstw i instytucji co wzmacnia możliwość realizacji kierunkowych efektów kształcenia.

Szczegółowy opis procesu kształcenia zawarty w kartach przedmiotowych daje podstawy do stwierdzenia, że w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów istnieje możliwość osiągnięcia kierunkowych efektów kształcenia poprzez realizację celów i efektów kształcenia na poziomie przedmiotu. Należy, w opinii zespołu oceniającego rozważyć doprecyzowanie sposobów weryfikacji dla efektów K_W04 i K_U03.

Dla każdego z przedmiotów określone zostały szczegółowe efekty kształcenia. Zbiór efektów przedmiotowych jest odpowiednio rozbudowany i dostosowany do charakteru przedmiotu .Liczba efektów przyjęta dla poszczególnych przedmiotów wynosi od 3 do 6, i są odpowiednio rozbudowane pod względem treści.

Efekty kierunkowe, specjalnościowe i przedmiotowe określone dla ocenianego kierunku studiów spełniają wymagania sformułowane dla obszaru nauk społecznych, w dziedzinie nauk ekonomicznych, w dyscyplinie ekonomia, z którą jest związany kierunek studiów. Należy przy tym podkreślić, że efekty kształcenia zostały ujęte odpowiednio szeroko, gdyż uwzględniają w niezbędnym zakresie także wiedzę z zakresu dyscyplin pokrewnych, a w szczególności nauk o zarządzaniu. Zatem analiza zakresu efektów kierunkowych pozwala uznać, że należą one do dyscypliny ekonomia jako podstawowej i dyscypliny nauki o zarządzaniu jako wspomagającej. Odpowiadają one przyjętej przez Uczelnię koncepcji rozwoju kierunku wywodzącej się z misji Wydziału, która zakłada przekazywanie nowoczesnej wiedzy ogólnej i podstawowej, tworzenie zindywidualizowanych programów kształcenia specjalnościowego dostosowanych do potrzeb rynku pracy. Opis efektów kształcenia jest ogólnie dostępny na stronie internetowej uczelni.

2.2).

Kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia dla kierunku ekonomia prowadzonego na Wydziale Ekonomii i Zarządzania na poziomie studiów I i II stopnia zostały sformułowane w sposób merytorycznie poprawny i przystępny dla odbiorców zawartych w nich informacji. Syntetyczny sposób ich ujęcia oraz wskazanie powiązań zachodzących pomiędzy efektami szczegółowymi i kierunkowymi umożliwia ocenę ich realizacji i weryfikacji.

Koncepcja kształcenia na kierunku Ekonomia oparta na powiązaniu celów i szczegółowych efektów kształcenia dla poszczególnych modułów kształcenia i przedmiotów z efektami kierunkowymi pozwala na weryfikację przyjętych dla ocenianego kierunku celów kształcenia.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym znają terminologię związaną z Krajowymi Ramami Kwalifikacji. Przedstawione im przykładowe zakładane efekty kształcenia uznają za sformułowane w sposób zrozumiały i oceniają je jako możliwe do osiągnięcia. Według studentów są one również weryfikowalne. Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym wykazali się sporą wiedzą na temat przyczyn i celów wdrożenia efektów kształcenia.

2.3).

Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji, tj. protokoły egzaminacyjne, dyplomy oraz karty okresowych osiągnięć studenta prowadzona jest prawidłowo.

Natomiast suplementy zawierają pewne uchybienia:

- *W pkt. II - Informacje o dyplomie ust. 4 i 5 – Nazwa i status Uczelni – zawarto w nim niewłaściwe zapisy, tj. „Politechnika Opolska jest publiczną, autonomiczną akademicką uczelnią techniczną działającą na podstawie Ustawy o szkolnictwie wyższym oraz Statutu.”. Zwraca się uwagę, iż właściwa nazwa ustawy, to ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym. Należałoby również określić nazwę statutu, tj. Statut Uczelni lub Statut Politechniki Opolskiej.*
- *W pkt. IV Informacje o treści studiów ust. 2 Standardy kształcenia – wskazane jest zastosowanie pełnej nazwy rozporządzenia na podstawie którego realizowane jest kształcenie na ocenianym kierunku studiów, a nie jak to wpisuje uczelnia „Standardy kształcenia zgodne z wymogami dla poszczególnych kierunków i poziomów kształcenia weryfikowane przez Polską Komisję Akredytacyjną”;*
- *w ust. 3 wskazane jest uzupełnienie wpisów przy semestrach o rok akademicki oraz ocene pracy dyplomowej.*

Przechowywanie efektów kształcenia. W Politechnice Opolskiej obowiązują zapisy „Instrukcji kancelaryjnej” oraz „Instrukcji archiwum zakładowego” stanowiących załączniki do Zarządzeń Rektora nr 37/2003 z dnia 4 listopada 2003 r. oraz Zarządzenia nr 17/2003 z dnia 15 maja 2003 r. określających zasady postępowania, mające zapewnić sprawne i szybkie wykonywane czynności kancelaryjnych oraz określają zasady przechowywania i postępowania z aktami w toku bieżącej pracy w komórkach organizacyjnych, zmodyfikowane Zarządzeniem nr 53/2011 z dnia 15 września 2011 r. w sprawie działalności archiwum zakładowego/

Po upływie okresu przechowywania, tj. 2 lat, akta przekazywane są do archiwum uczelnianego na podstawie spisu zdawczo-odbiorczego, sporządzonego zgodnie z oznaczeniem przewidzianym w instrukcji oraz zgodnie z określonymi w niej symbolami.

Efekty kształcenia są przechowywane u prowadzących poszczególne przedmioty nauczycieli akademickich. *Wskazane jest określenie zasad archiwizowania dokumentacji potwierdzającej uzyskanie zakładanych efektów kształcenia oraz ustalenie okresu ich przechowywania.*

Oceny zdaniem studentów są dobrze wystandaryzowane, sposób ich wystawienia przejrzysty i obiektywny. Informacje o warunkach zaliczenia są ogólnodostępne na stronach poszczególnych przedmiotów oraz przedstawiane są na początku semestru.

Podstawowe rozwiązanie dotyczące weryfikacji efektów kształcenia zawarte są w Regulaminie studiów przyjętym Uchwałą Senatu w dniu 25.04.2012 r. w sprawie zmian w regulaminie studiów. Regulacja ta ma charakter kompleksowy i obejmuje wszystkie niezbędne elementy związane w szczególności z weryfikacją i oceną postępów studentów w

nauce jak również obejmuje weryfikację wszystkich rodzajów efektów kształcenia :wiedzę , umiejętności i kompetencje społeczne .

Okresem zaliczeniowym w uczelni jest semestr. Regulamin przewiduje jako formy zaliczania przedmiotów egzaminy, zaliczenia z oceną i zaliczenia bez oceny. Forma zaliczenia przedmiotu jest określona w programie studiów danego kierunku. Egzaminy odbywają się w sesjach egzaminacyjnych. Student ma prawo do poprawkowego terminu zaliczenia i egzaminu, a także do wystąpienia o zaliczenie bądź egzamin komisyjny. W uczelni stosowana jest tradycyjna skala ocen od 2.0 do 5.0.

Warunkiem zaliczenia semestru jest uzyskanie zaliczeń wszystkich zajęć, zdanie wszystkich egzaminów przewidzianych na dany semestr oraz uzyskanie wymaganej liczby punktów ECTS. Zaliczenie semestru jest warunkiem uzyskania wpisu na następny semestr. Student może ubiegać się o warunkowy wpis na kolejny semestr. Dany semestr może być powtarzany dwa razy.

Zasady i warunki odnoszące się do oceny prac dyplomowych i egzaminu dyplomowego określone zostały w Regulaminie studiów w rozdziale 6 i 7. oraz Zarządzenie nr 94/2010 Rektora Politechniki Opolskiej z dnia 30.12.2010 r. w sprawie obowiązku wypełniania karty opisu pracy dyplomowej i rozprawy habilitacyjnej.

W Regulaminie Studiów rozdział 6 - *Praca dyplomowa* oraz rozdział 7 - *Egzamin dyplomowy*, reguluje przebieg oraz warunki procesu dyplomowania. Warunkiem dopuszczenia do egzaminu dyplomowego jest zaliczenie wszystkich semestrów studiów, spełnienie wymogów formalnych i programowych oraz pozytywna ocena pracy dyplomowej. Na egzaminie dyplomowym, student prezentuje pracę i odpowiada na pytania jej dotyczące, a następnie składa egzamin końcowy odpowiadające na co najmniej trzy pytania egzaminacyjne z zakresu danego kierunku studiów.

Zagadnienia do egzaminu dyplomowego zostały opracowane przy współpracy wszystkich pracowników wydziału, na podstawie treści kształcenia dla poszczególnych przedmiotów z programu kształcenia . Zagadnienia były zatwierdzane na Radzie Wydziału, są dostępne w gablotach informacyjnych wydziału oraz na stronie Centrum Obsługi Studenta (www.cos.po.opole.pl). Zgodnie z obowiązującymi w uczelni procedurami praca dyplomowa jest oceniana przez promotora i recenzenta z zastosowaniem ujednoliconych formularzy, które zawierają odpowiedni zestaw pytań. Prace dyplomowe są sprawdzane w systemie antyplagiatowym. Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym i odbywa się przed komisją powołaną przez dziekana. W jej skład wchodzi dziekan bądź osoba przez niego upoważniona, jako przewodniczący oraz promotor i recenzent. Na egzaminie dyplomant odpowiada na pytania z zakresu zagadnień odnoszących się do kierunku studiów (lista 74 pytań dla studiów I stopnia, a dla studiów II stopnia: 45 pytań kierunkowych i 20 dotyczących studiowanej specjalności. Ostateczny wynik ze studiów określany jest jako średnia ważona 3 składników: średniej ocen ze studiów (waga $\frac{1}{2}$) oraz ocen z pracy dyplomowej i z egzaminu dyplomowego (po $\frac{1}{4}$). Ostateczny wynik jest wyrównywany do pełnej oceny i jest ustalany w ramach przyjętych w rozdziale 8 Regulaminu studiów sposobem wyznaczania oceny końcowej.

Opisane regulacje tworzą odpowiednie podstawy do weryfikacji realizacji efektów kształcenia w odniesieniu do procesu dyplomowania.

Efekty kształcenia uzyskane podczas praktyki: Wiedza - K_W06, K_W14, K_W15; Umiejętności - K_U02, K_U05, K_U07; Kompetencje społeczne - K_K02, K_K06, K_K08, jak i cele praktyki powinny pozwolić na praktyczną weryfikację wiedzy nabytej podczas studiów. Ważnym elementem jest dobór miejsc praktyk zawodowych i realizowanych zadania, które pozwoliłyby mu na pozyskanie umiejętności pracy w zespole .

Uczelnia nie prowadzi na ocenianym kierunku studiów kształcenia na odległość.

Odsiew na ocenianym kierunku studiów, ujmowany przez uczelnię w statystykach łącznie z odpadem, jest stosunkowo wysoki. Na studiach stacjonarnych w roku akademickim 2012/2013 wyniósł 8.8%. Uczelnia jako główne powody odsiewu wskazuje: niepodjęcie nauki w wyniku przyjęcia na inną uczelnię, rezygnacja ze studiów – 2.6%, niemożność sprostania wymogom stawianym w ramach zaliczeń i egzaminów oraz niezłożenie w terminie pracy dyplomowej – 5.2%. Ważną przyczyną odsiewu na studiach niestacjonarnych są trudności w pogodzeniu nauki z pracą zawodową.

Studenci w sposób pozytywny wypowiadają się na temat systemu weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia. Oceny formułowane są na ogół w sposób przejrzysty i obiektywny, zapewniona jest też informacja na temat sposobu ich budowania. Studenci mają dostęp do informacji zwrotnej na temat popełnianych w pracach egzaminacyjnych błędów. Uważają też, że forma egzaminu jest zawsze dobrze dobrana i pozwala na weryfikację osiągniętych efektów kształcenia w każdym z trzech obszarów. Studenci mają również zapewniony dostęp do sylabusów, a wymienione powyżej informacje są studentom również w sposób ogólny przedstawiane na początkowych zajęciach.

2.4).

W jednostce funkcjonuje Akademickie Biuro Karier (dalej: ABK), które koordynuje monitoring losów absolwentów Wydziału. Podstawowymi aspektami działalności ABK jest prowadzenie procesu ankietyzacji wśród absolwentów, organizacja szkoleń i warsztatów dla studentów oraz doradztwo zawodowe i personalne.

Zadaniem ABK jest również jednak wspieranie studentów w szukaniu pracy i rozpoczynaniu kariery zawodowej. ABK zajmuje się monitoringiem losów zawodowych absolwentów i śledzeniem trendów na rynku pracy. Dodatkowo prowadzi działalność badawczą, skupiającą się na monitorowaniu oczekiwań studentów wobec pracodawców i kariery zawodowej. Głównym źródłem wiedzy na temat monitorowania karier absolwentów oraz zgodności zakładanych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy jest utrzymanie kontaktu z absolwentami studiów I-go i II-go stopnia, którzy już jako aktywni uczestnicy rynku pracy, podnoszą swoje kwalifikacji jako słuchacze studiów podyplomowych, będących w ofercie Wydziału Ekonomii i Zarządzania. Wielu z absolwentów nawiązuje również współpracę z wydziałem w ramach organizacji staży i praktyk zawodowych.

Akademickie Biuro Karier realizuje regularnie badania losów absolwentów w terminie 6-ciu miesięcy, roku, trzech i pięciu lat od obrony pracy dyplomowej z wysoką responsywnością (30%). Wyniki Badania Losów Zawodowych Absolwentów przekazywane są Dziekanowi Wydziału. Należy zauważyć, że przeprowadzane ankiety pozwalają w sposób kompleksowy i efektywny dokonać oceny dotychczasowego kształcenia i podjąć decyzję co do konkretnych zmian. W ankietach znajdują się konkretne pytania dotyczące programu nauczania, w tym praktyk, szkoleń, zajęć praktycznych, jak również samych prowadzących i ich poziomu.

Osoby odpowiedzialne za prowadzenie ABK przedstawiły konkretne efekty prowadzonych działań, w tym te wynikające z ankietyzacji. Jest to przykładowo wprowadzenie spotkań z pracodawcami do programu zajęć.

Działanie procedur oraz mechanizmów umożliwiających badanie losów absolwentów należy ocenić bardzo wysoko.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

W oparciu o przedstawione prace etapowe można sformułować następujące uwagi ogólne:

- zakres archiwizacji prac etapowych jest niewielki – uczelnia przestawiła mały zbiór prac z kilku przedmiotów.
- część prac nie jest wykonywana na formularzach zawierających informacje o nazwie kierunku, roku i formie studiów, przedmiocie, roku i semestrze bądź odpowiednio opisana na stronie tytułowej przez studenta. Prace sporządzane są na luźnych kartkach tylko z adnotacją nazwiska studenta,
- na części prac nie ma śladów ich sprawdzenia, poprawek, uwag itp., a jedynie jest wystawiona ocena lub nawet jest brak oceny.

W odniesieniu do prac dyplomowych można sformułować następujące uwagi ogólne:

- jedynie niewielka część prac nie odpowiada bądź nie w pełni odpowiada kierunkowi studiów, a dotyczy: finansów, czy turystyki i rekreacji,
- prace dyplomowe zawierają część o charakterze teoretycznym, w formie stosunkowo obszernej analizy opisowej dokonanej na podstawie literatury przedmiotu i innych źródeł wtórnych oraz część empiryczną stanowiącą wynik badań własnych autora w oparciu o przykład wybranego podmiotu gospodarczego bądź instytucji. Części empiryczne prac są często dość krótkie, nie wykorzystuje się metod ilościowych do analiz,
- prace dyplomowe odpowiadają wymogom formalnym, a promotor i recenzent w swoich opiniach zwracają uwagę na ewentualne błędy.
- Zdarzają się przypadki zawyżania ocen

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Efekty kształcenia przyjęte dla ocenianego kierunku studiów są w pełni zgodne z wymogami KRK i odpowiadają koncepcji rozwoju kierunku studiów. Efekty te, jako przewidziane dla kierunku o profilu ogólnoakademickim spełniają wymagania sformułowane dla dyscypliny ekonomia.

2.2) Efekty kształcenia dla ocenianego obszaru są sformułowane w sposób zrozumiały i istnieje możliwość sprawdzenia ich realizacji.

2.3) W uczelni stosowany jest przejrzysty system oceny efektów kształcenia. Umożliwia on właściwą weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągnięcia efektów kształcenia na każdym jego etapie. System oceny jest w niezbędnym zakresie dostępny dla studentów i innych zainteresowanych podmiotów.

2.4) Uczelnia monitoruje kariery swoich absolwentów na rynku pracy. Uzyskane na ten temat informacje są wykorzystywane do doskonalenia jakości procesu kształcenia.

Kryterium 3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

3.1)

Program studiów na ocenianym kierunku został zatwierdzony Uchwałą Rady Wydziału Ekonomii i Zarządzania Politechniki Opolskiej 14/2012 z dnia 14.03.2012 r. w sprawie zatwierdzenia planów studiów i programów kształcenia wszystkich kierunków studiów prowadzonych na Wydziale Ekonomii i Zarządzania PO zgodnie z Krajowymi Ramami

Kwalifikacji . Cele i efekty kształcenia zostały w sposób obszerny i przejrzysty określone dla każdego z przedmiotów w ramach sporządzonych dla nich sylabusów i znajdują one na ogół odpowiednie odniesienie do treści programowych i metod dydaktycznych stosowanych w ramach zajęć. Treści te są właściwie rozbudowane, ze wskazaniem liczby godzin przeznaczonych na realizację każdego z zakresów tematycznych. Jednocześnie określona jest forma zajęć, w ramach które realizowane są treści programowe. Kolejnym elementem pozwalającym na dokonanie oceny możliwości realizacji celów i efektów kształcenia przez program studiów jest określenie bilansu godzin pracy własnej studenta i punktów ECTS im odpowiadającej.

Nabywanie wiedzy objętej treściami programowymi dla poszczególnych przedmiotów oraz umiejętności kształtowanych przez zastosowanie odpowiednich metod dydaktycznych pozwala na osiągnięcie zdecydowanej większości zakładanych efektów kształcenia . Pewne wątpliwości budzi możliwość osiągnięcia niektórych (dwóch) efektów określonych dla studiów II stopnia a to :

Efekt kierunkowy - K_W04 – *Zna na poziomie zaawansowanym możliwości zastosowania narzędzi technologii informatycznych wspomagających procesy podejmowania decyzji gospodarczych* – nauczanie przedmiotów z zakresu metod ilościowych odbywa się bez wspomaganie narzędzi informatycznych –określonych programów komputerowych, które pozwoliłyby właściwie zweryfikować ten efekt.

Efekt - K_U03 – *Posiada rozwinięte umiejętności badawcze, rozróżnia orientacje w metodologii badań ekonomicznych; definiuje problemy badawcze; dobiera właściwe metody, techniki; konstruuje narzędzia badawcze; opracowuje, prezentuje i interpretuje wyniki badań; wyciąga wnioski; wskazuje kierunki dalszych badań, w obrębie wybranej subdyscypliny ekonomii.* jest weryfikowany tylko na poziomie pracy magisterskiej, a aktywność studenta w ramach prac kół naukowych dotyczy tylko wybranych, a nie wszystkich studentów. Zespół Oceniający uważa, że efekt ten powinien być weryfikowany nie tylko poprzez prace magisterską ale i na innych przedmiotach.

Realizację zakładanych efektów kształcenia umożliwia odpowiednia liczba godzin zajęć dydaktycznych przewidzianych dla poszczególnych przedmiotów.

Zajęcia dydaktyczne na stacjonarnych, jak i niestacjonarnych studiach I stopnia trwają na ocenianym kierunku sześć semestrów. Na studiach stacjonarnych łączny wymiar godzin wynosi 1815, a na studiach niestacjonarnych 1100. Są to wymiary godzin kontaktowych pozwalających na realizację zakładanych efektów kształcenia, przy założeniu konieczności ponoszenia większego nakładu pracy własnej przez studentów studiów niestacjonarnych. Struktura godzin na studiach II stopnia jest odpowiednia: 810 – stacjonarne i 510 niestacjonarne. Warto zauważyć że godzinowy wymiar procesu kształcenia oparty został na wypracowanych standardach z 2007 roku .

Struktura programu kształcenia pod względem realizowanych przedmiotów jest taka sama na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych. Różnica między nimi sprowadza się, jak to zostało wskazane, do wymiaru godzin przeznaczonych na poszczególne moduły, a w konsekwencji i przedmioty.

Program kształcenia dla cyklu wygasającego a więc dla III roku studiów jest zgodny ze standardami kształcenia.

Dobór treści kształcenia w ramach poszczególnych modułów należy uznać za prawidłowy. Moduł przedmiotów podstawowych obejmuje najbardziej ogólne treści z zakresu dyscypliny ekonomia , a także treści dotyczące prawa, finansów, podstaw zarządzania , metod ilościowych wykorzystywanych w naukach ekonomicznych. Uzupełnieniem wiedzy ogólnej studentów są przedmioty ogólnouczelniane – dwa przedmioty humanistyczne.

Szczegółowa analiza treści programowych ujętych w programie kształcenia prowadzi do stwierdzenia, że pozwala on na realizację przyjętych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

Dla osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia stosowane są różne metody dydaktyczne. Do najczęściej wykorzystywanych należą wykład podawczy, wykład wsparty prezentacją multimedialną, wykład konwersatoryjny, prezentacja i interpretacja danych statystycznych, dyskusja, studia przypadków, prace indywidualne i zespołowe, rozwiązywanie zadań rachunkowych, praca w grupach. Metody te zróżnicowane i odpowiednio dobrane do poszczególnych przedmiotów, pozwalają w niezbędnym zakresie zrealizować założone efekty kształcenia. Jak już wspomniano nauczanie przedmiotów z zakresu metod ilościowych odbywa się bez wspomagania narzędzi informatycznych co wymaga odpowiedniego uzupełnienia.

Studenci znają system punktacji ECTS i wiedzą, na czym on polega. Studenci wskazują na niepełne wykorzystywanie możliwości tego systemu. W przypadku przedmiotów obieralnych mechanizm ich wyboru na ocenianym kierunku polega na wyborze jednego spośród dwóch proponowanych przedmiotów przez ogół studentów danego roku. Przedmiot, który wybrała większość, staje się przedmiotem obowiązkowym, drugi zaś z proponowanych nie znajduje się wówczas w programie studiów. Podsumowując należy stwierdzić, że studenci oczekują bardziej rozszerzonej oferty zajęć do wyboru poza specjalnościami.

Studenci mają możliwość wyboru jednej spośród trzech specjalności. Studenci są zadowoleni z tego wyboru i wypowiadają się pozytywnie na temat katalogu specjalności, ich poziomu i organizacji.

Jednostka prowadzi wymiany w ramach programu Erasmus z Czechami, Danią, Finlandią, Hiszpanią, Holandią, Litwą i wieloma innymi krajami. W wymianach bierze udział niewielka liczba studentów, co wynika z faktu, że sam kierunek został uruchomiony stosunkowo niedawno. Studenci mają wiedzę na temat programu wymian, jednak nie są bardzo zainteresowani udziałem w nim ze względu na obowiązki rodzinne lub zawodowe. Studenci wyrazili opinię, że informacje o programach wymian są udostępniane w sposób wyczerpujący i rzetelny, a ich organizacja jest sprawna i zapewnia ciągły proces kształcenia.

Regulamin praktyk na Wydziale Ekonomii i Zarządzania został zatwierdzony po raz pierwszy w roku 2008, po uzupełnieniu o informacje dotyczące nowouruchomionego kierunku Ekonomia, został zatwierdzony przez Radę Wydziału w dniu 14 marca 2012 r. Treść regulaminu praktyk dostępna jest w gablotach informacyjnych oraz na stronie internetowej Centrum Obsługi.

Studenci I stopnia mają obowiązek odbycia praktyki zawodowej która stanowi integralny element procesu kształcenia. Uczelnia prawidłowo określiła cel praktyk, jako poszerzanie wiedzy zdobytej w trakcie studiów oraz jej wykorzystanie do kształtowania umiejętności praktycznych niezbędnych do wykonywania zawodu. Obowiązek odbycia praktyki zawodowej dotyczy zarówno studentów studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych. Praktyka jest realizowana w wymiarze 4 tygodni. Organizacja praktyk i warunki ich zaliczania zostały określone w Regulaminie studiów i Regulaminie praktyk zawodowych. Praktyka zostaje zaliczona na ocenę, po spełnieniu określonych w karcie przedmiotu i regulaminie praktyk warunków w semestrze 6 ECTS. Student otrzymuje za praktykę 2 pkt ECTS.

Praktyki odbywają się na podstawie dwustronnych umów zawieranych pomiędzy uczelnią a zakładem pracy przyjmującym studenta na praktykę. Do jego obowiązków należy w szczególności współpraca z Akademickim Biurem Karier w zakresie pozyskiwania i wyboru miejsc praktyki, akceptacja planów praktyk, współpraca z Biurem w zakresie kontroli

praktyk, opiniowanie sprawozdań z praktyk zawodowych. Zaliczenia praktyki na podstawie przygotowanych dokumentów dokonuje Dziekan Wydziału. Studenci studiów niestacjonarnych, którzy mają staż pracy nie krótszy niż wymagany okres praktyki i wykonują pracę zgodną z profilem studiów mogą ubiegać się o zaliczenie praktyki na podstawie wykonywanej pracy.

Obsługą organizacyjną praktyk i kontrolą ich realizacji zajmuje się ABK. Pomocy w organizacji praktyk udziela także Rada Patronacka uczelni, w skład której wchodzi przedstawiciele przedsiębiorstw i instytucji publicznych.

Dokumentacja praktyk zawodowych wskazuje na ich prawidłową organizację, zgodną z przyjętymi w uczelni zasadami.

Na podstawie powyższej analizy należy stwierdzić, że praktyki zawodowe zostały w sposób prawidłowy włączone na ocenianym kierunku studiów do procesu kształcenia. Ich organizacja jest właściwa i pozwalają one na realizację założonych dla nich efektów kształcenia.

Zakres praktyki obejmuje zapoznanie się praktykantów z profilem działalności organizacyjno-gospodarczej wybranych organizacji (przedsiębiorstw, instytucji administracji publicznych, instytucji finansowych, instytucjach ubezpieczeniowych), metodami zarządzania finansami, informacjami oraz zasobami ludzkimi i rzeczowym organizacji a także metodyką i organizacją zarządzania procesami gospodarczymi ze szczególnym naciskiem na komputerowe systemy wspomagające procesy zarządcze i decyzyjne.

Uczelnia wdrożyła akty prawne regulujące kwestię praktyk a studenci są z nimi zaznajomieni. Studenci wyrażają zadowolenie z odbywanych praktyk, jako zaletę wskazując rozwiązanie, w którym mogą zarówno skorzystać z oferty Uczelni, jak i samodzielnie wyszukać praktykodawcę. Same praktyki realizowane są zdaniem studentów rzetelnie i zgodnie z regulaminem, zaś miejsce, sposób odbywania praktyki oraz jej program pozwalają na realizację jej założeń i celów, a zatem również zakładanych efektów kształcenia. Studenci wskazują, że Uczelnia kontroluje miejsca odbywania praktyk i w przypadku podejmowania prób symulowania odbywania praktyki reaguje na takie sytuacje, nie zaliczając jej danemu studentowi.

Zajęcia na kierunku Ekonomia prowadzone są w formie wykładów i ćwiczeń. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym wskazali na wyraźne rozróżnienie tych form poprzez inny sposób prowadzenia zajęć oraz różną liczebność grup. Zajęcia prowadzone są również w języku obcym, a osoby obecne na spotkaniu wysoko oceniły jakość tych zajęć. Studenci pozytywnie wypowiadają się na temat kultury prowadzących i ich stosunku do studiujących. Prowadzący są na ogół merytoryczni i punktualni. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym bardzo pozytywnie oceniają sposób organizacji zajęć. W planie nie ma przerw a harmonogram zapewnia prowadzenie zajęć w racjonalnym przedziale czasowym.

Studenci mogą korzystać z takich możliwości jak: indywidualna organizacja zajęć, oraz indywidualny plan i program kształcenia. Indywidualna organizacja zajęć przysługuje studentom mającym trudności z połączeniem obowiązków na Uczelni z innymi obowiązkami, takimi jak np. studiowanie drugiego kierunku lub opieka nad dzieckiem. Na indywidualną organizację mogą liczyć także studenci niepełnosprawni. Indywidualny program przysługuje studentom, którzy wykazują się ponadprzeciętnymi uzdolnieniami. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA mieli wiedzę na temat indywidualnej organizacji zajęć, nowością była jednak dla studentów informacja o możliwości studiowania według indywidualnego programu, przy czym pojedyncze osoby obecne na spotkaniu znały przypadki przyznania indywidualnego programu.

Jednostka przedstawiła dokumentację potwierdzającą funkcjonowanie obu możliwości w przypadkach konkretnych studentów.

Osoby niepełnosprawne mogą liczyć na reorganizację planu zajęć a także na pomoc asystenta, który pomaga w życiu codziennym na uczelni (oferując np. transport czy wsparcie podczas zajęć).

W świetle przedstawionej dokumentacji oraz rozmów z władzami wydziału, kadra akademicką i studentami można uznać, że system ECTS jest zgodny z przepisami ustalającymi podstawowe wymagania w tym zakresie i właściwie określa nakład pracy studenta. Sekwencja przedmiotów w programie kształcenia nie budzi istotnych zastrzeżeń.

3.2)

Efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne zostały ujęte w sylabusach przedmiotów. Efekty szczegółowe zostały w sposób prawidłowy odniesione do efektów kierunkowych. Dla studiów II stopnia stworzone zostały efekty specjalnościowe. Treści programowe są podane w sposób odpowiednio rozwinięty, wskazując jaka liczba godzin jest przypisana do każdego zagadnienia. Jednocześnie określono w jakich formach dydaktycznych realizowane są poszczególne treści kształcenia. Wskazano także metody dydaktyczne stosowane w ramach danego przedmiotu. Metody te są zróżnicowane i na ogół właściwie dobrane do przedmiotów. Analiza treści programowych poszczególnych przedmiotów oraz stosowanych metod dydaktycznych upoważnia do dokonania oceny, że ich realizacja pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia (po rozszerzeniu metod dydaktycznych dla dwóch efektów kształcenia na studiach II stopnia). Tym samym program kształcenia w ujęciu efektów kształcenia (kierunkowych i szczegółowych), treści programowych, form i metod dydaktycznych tworzy w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów spójną całość.

3.3).

Była to pierwsza ocena PKA a kierunku studiów

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego - w pełni,
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1) Program kształcenia realizowany na ocenianym kierunku umożliwia (po uzupełnieniu i rozszerzeniu metod dydaktycznych dla dwóch efektów określonych dla studiów II stopnia) osiągnięcie przyjętych dla niego celów i efektów kształcenia, a poprzez to uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta. Czas trwania kształcenia jest właściwy, doboru treści kształcenia, form zajęć dydaktycznych i metod kształcenia pozwalają na osiągnięcie założonych efektów kształcenia. Praktyki zawodowe stanowią element programu kształcenia, a ich organizacja jest prawidłowa.

System ECTS jest prawidłowy. Uczelnia stosuje rozwiązania zapewniające niezbędny zakres indywidualizacji studiów. Ich organizacja z punktu widzenia czasowego rozkładu zajęć jest prawidłowa.

3.2) Efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość. Zwraca się uwagę na uzupełnienie metod dydaktycznych przy realizacji dwóch efektów określonych dla studiów II stopnia.

Kryterium 4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów edukacyjnych programu studiów

4.1).

Zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku prowadzi 70 pracowników naukowych. Dla 65 z nich Politechnika stanowi podstawowe miejsce pracy. W strukturze zatrudnienia dominują pracownicy ze stopniem naukowym doktora (44 osób), drugą co do liczebności grupą są doktorzy habilitowani (13 osób), kolejną profesorowie (7 osób). W grupie 44 pracowników prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku dominują reprezentanci nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii i nauk o zarządzaniu. Pojedyncze osoby posiadają dyplomy z dziedziny nauk społecznych, prawnych, humanistycznych i technicznych.

Oprócz pracowników Wydziału zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku prowadzą także pracownicy zatrudnieni w Politechnice Opolskiej na podstawie mianowania i umów o pracę. Wśród nich jest:

- 7 profesorów i doktorów habilitowanych: 4 nauk ekonomicznych, 1 nauk prawnych, 1 nauk humanistycznych, 1 nauk teologicznych,
- 10 doktorów: 6 doktorów nauk humanistycznych, 3 doktorów nauk prawnych, 1 nauk technicznych,
- 6 magistrów: 4 ekonomii, 1 architektury, 1 politologii.

Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji w pełni zabezpieczają prawidłową realizację procesu kształcenia na ocenianym kierunku a więc i realizację zakładanych efektów kształcenia.

Załącznik nr 5 Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Cz. I. minimum kadrowe. Cz. II. pozostali nauczyciele akademicy.

4.2).

Teczki osobowe zawierają dokumenty pozwalające na ocenę, czy nauczyciel akademicki spełnia wymagania do zaliczenia do minimum kadrowego na kierunku ekonomia, tj. czy posiada odpowiednie kwalifikacje naukowe (stopnie i tytuły naukowe oraz dorobek lub posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla ocenianego kierunku studiów – zgodnie z wymaganiami określonymi w § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia Dz. U. Nr 243, poz. 1445, z późn. zm.), w jakim wymiarze realizują pensum dydaktyczne, a także czy złożył nie później niż do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok akademicki oświadczenie o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego na studiach pierwszego i drugiego stopnia na kierunku ekonomia w Politechnice Opolskiej, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 112a ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., poz. 572 i 742). W Uczelni – za wyjątkiem jednej osoby, która została zatrudniona od 1.10.2013 r. - wszystkie oświadczenia zostały podpisane w terminie zgodnym z wymaganiami określonymi w przepisach ustawy, tj. w dniu 27 i 28 czerwca 2012 r..

Zgodnie z informacjami zawartymi w tych oświadczeniach wszystkie wskazane do minimum kadrowego osoby stanowią minimum kadrowe nie więcej niż dwukrotnie, a także są zatrudnione w Uczelni na podstawie mianowania lub umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru studiów, a więc zgodnie z wymaganiami określonym w § 13 ust. 1 wymienionego wyżej rozporządzenia.

Wszystkie wyżej wymienione osoby prowadzą osobiście na kierunku ekonomia, co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych (samodzielni nauczyciele akademicy) oraz co najmniej 60 godzin (doktorzy), co spełnia wymagania określone w § 13 ust. 3 wymienionego wyżej rozporządzenia..

Wykaz pracowników wskazanych do minimum kadrowego I i II stopnia studiów obejmuje:

- 9 profesorów i doktorów habilitowanych, w tym: 3 profesorów nauk ekonomicznych, 3 doktorów habilitowanych nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii, 2 doktorów habilitowanych nauk ekonomicznych w zakresie nauk o zarządzaniu, 1 doktora habilitowanego nauk filozoficznych,
- 21 doktorów, w tym: 13 doktorów nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii, 6 doktorów nauk ekonomicznych w zakresie zarządzania, 1 doktor nauk technicznych oraz 1 doktor nauk humanistycznych z dorobkiem w zakresie nauk o zarządzaniu lub ekonomii

Ponadto do minimum kadrowego I stopnia wskazano jednego doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii, dla którego Politechnika Opolska stanowi dodatkowe miejsce pracy.

Zespół oceniający pragnie zauważyć, iż w świetle opracowanych efektów kształcenia i propozycji w zakresie minimum kadrowego Uchwała Senatu zatwierdzająca efekty kształcenia kierunku ekonomia powinna wskazywać dyscypliny : ekonomię i nauki o zarządzaniu jako te ,w których określone zostały efekty kształcenia.

Warunki minimum kadrowego dla studiów I i II stopnia dla kierunku ekonomia są spełnione.

Przegląd publikacji z lat 2008-2012 wskazanych do minimum pracowników pozwala stwierdzić, że wszyscy posiadają dorobek naukowy adekwatny do realizowanego programu studiów i planowanych efektów kształcenia dla trzech specjalności : ekonomii menedżerskiej, ekonomii społecznej, zarządzania i ekonomii regionu.

Wszyscy zaliczeni do minimum kadrowego profesorowie i doktorzy habilitowani prowadzą wykłady z 1-3 przedmiotów oraz niektórzy seminaria dyplomowe. Wykładane przedmioty są zgodne z ich kwalifikacjami i posiadanym dorobkiem. Brak informacji o stopniu znajomości języka polskiego wśród cudzoziemców rodzi obawy o prawidłową komunikację ze studentami.

- Zaliczeni do minimum kadrowego doktorzy w większości prowadzą zajęcia dydaktyczne 1-3 przedmiotów mieszczących się w obszarze ich zainteresowań naukowych. Tylko czterem doktorom powierzono zajęcia z 4-6 przedmiotów, co biorąc pod uwagę ich różnorodność, może budzić obawy odnośnie jakości merytorycznej zajęć. Nieliczne nieprawidłowości występują także w obsadzie niektórych zajęć przez pracowników spoza minimum (załącznik 5a).I tak np. dr nauk humanistycznych prowadzi przedmioty: Analiza rynków finansowych i kapitałowych, Zarządzanie konfliktami, Handel i inwestycje zagraniczne,
- dr nauk humanistycznych (literaturoznawstwo) prowadzi przedmioty: Integracja gospodarcza w Europie, Organy administracji rządowej i samorządowej.
- Zespół oceniający uważa, iż obsada zajęć we wspomnianych przypadkach wymaga dostosowania kwalifikacji naukowych i dydaktycznych nauczycieli akademickich do zakresu prowadzonych zajęć.

Skład minimum kadrowego na kierunku *ekonomia* prowadzonego na Wydziale Ekonomii i Zarządzania w perspektywie długookresowej jest stabilny. 10 osób wskazanych do minimum kadrowego zatrudnionych zostało na czas nieokreślony. Natomiast pozostałe 21 osób na czas określony tj. do 31.12.2013 r. – 1 osoba, do 28.02.2014 r. – 1 osoba, do 31.01.2014 r. – 1 osoba, do 30.06.2014 r. – 1 osoba, do 31.01.2015 r. – 1 osoba, do

30.09.2014 r. – 1 osoba, do 30.09.2015 r. – 2 osoby, do 30.06.2016 r. – 1 osoba, do 31.08.2016 r. – 1 osoba, do 30.11.2016 r. – 1 osoba, do 8.12.2016 r. – 1 osoba, do 9.10.2017 r. – 1 osoba, 31.12.2017 r. – 1 osoba, do 28.09.2018 r. – 1 osoba, do 30.09.2019 r. – 1 osoba, do 30.09.2020 r. do 5 osób.

Dla wszystkich – za wyjątkiem jednej osoby - nauczycieli akademickich wskazanych do minimum kadrowego Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy.

Warunek dotyczący stosunku liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla kierunku *ekonomia*, do liczby studentów na tym kierunku jest spełniony i wynosi 1:20, co spełnia wymagania określone w § 17 ust. 3 cytowanego wyżej rozporządzenia.

Załącznik nr 6 - Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena;

Hospitowane zajęcia można na ogół ocenić jako dobrze przygotowane pod względem merytorycznym i formalnym (załącznik 4).

4.3).

Istotnym elementem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia jest prowadzenie właściwej polityki kadrowej, w tym właściwy dobór nauczycieli akademickich prowadzących kształcenie na ocenianym kierunku studiów.

Procedury i kryteria konkursowego zatrudniania pracowników, okresowej oceny nauczycieli akademickich, a więc ich osiągnięć naukowych, osiągnięć w zakresie kształcenia kadr i podnoszenia kwalifikacji zawodowych, działalności dydaktycznej i organizacyjnej, są ustalone w zarządzeniach rektora Politechniki Opolskiej uwzględniających wymagania ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i Statut Uczelni. Bieżącą ocenę kompetencji pracowników regulują zapisy Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości.

Władze Wydziału starają się w miarę posiadanych możliwości wspierać rozwój naukowy i zawodowy pracowników. Oprócz gwarantowanych prawnie świadczeń, typu finansowanie postępowania w przewodach doktorskich i habilitacyjnych, formy wsparcia obejmują:

- stypendia doktorskie i habilitacyjne,
- możliwość obniżenia pensum dydaktycznego lub elastycznej organizacji pracy w związku z realizacją:
  - o staży zawodowych bądź naukowych,
  - o grantów badawczych,
  - o finalizacją procesu awansu naukowego,
  - o sprawowania funkcji w jednostkach uczelni.
- urlopy naukowe,
- oddelegowanie na płatne staże i subsydiowane zatrudnienie w przedsiębiorstwach regionu i inne.

Jedną z form podnoszenia kwalifikacji i samokształcenia jest uczestnictwo pracowników w różnego rodzaju inicjatywach typu staże dla pracowników naukowych w przedsiębiorstwach lub tymczasowe zatrudnienie wysoko wykwalifikowanej kadry w przedsiębiorstwach. Inicjatywy te zostały szeroko rozpowszechnione w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki działanie 8.2 Transfer wiedzy, poddziałanie 8.2.1 Wsparcie dla współpracy sfery nauki i przedsiębiorstw.

Ogólna formuła tych inicjatyw zakłada udział pracownika naukowego w 3/6/10 miesięcznym pobycie (80h/m-c) w przedsiębiorstwie. Wśród warunków wstępnych jakie muszą być spełnione znajdują się: posiadanie wystarczającej wiedzy dziedzinowej, zgodność profilu przedsiębiorstwa z obszarem zainteresowań, prowadzonej dydaktyki czy

wcześniejszymi doświadczeniami wynikającymi z pracy zawodowej poza szkolnictwem wyższym, spójność specyfiki działalności przedsiębiorstwa z tematyką pracy naukowej.

Wśród korzyści, jakie wskazywane są przez pracowników naukowych z odbytego stażu w przedsiębiorstwie, wymienić należy:

- weryfikację posiadanej wiedzy teoretycznej,
- zdobycie nowej wiedzy i umiejętności praktycznych, przyczyniających się do wzrostu wartości prowadzonych zajęć dydaktycznych (urozmaicenie/uatrakcyjnienie procesu dydaktycznego),
- znalezienie pomysłów na tematy prac dyplomowych oraz argumentów do zachęcania studentów do podejmowania aktywności związanej z udziałem w stażach czy praktykach zawodowych,
- łączenie teorii z praktyką, w szczególności testowanie różnych metod i technik wprowadzania zmian w przedsiębiorstwie oraz dokonywanie próby ich adaptacji na potrzeby konkretnego wdrożenia co umożliwia doskonalenia warsztatu,
- znalezienie nowych tematów badawczych oraz możliwość dalszego rozwoju naukowego we współpracy z przedsiębiorstwem (gospodarką regionu),
- wzmocnienie współpracy nauki z biznesem, nawiązanie kontaktów (formalnych i nieformalnych), które mogą zaowocować rozwojem kolejnych inicjatyw dla pracowników i/lub jednostki którą dany pracownik reprezentuje.

W ostatnich dwóch latach w tego typu inicjatywach uczestniczyło 13 doktorów i 2 magistrów prowadzących zajęcia na kierunku „ekonomia”.

Ważnym wsparciem dla rozwoju kwalifikacji pracowników jest też możliwość publikacji prac w wydawnictwach Politechniki tj. Studia i monografie, Zeszyty naukowe, podręczniki, skrypty i inne.

Regularnym wydawnictwem Wydziału Ekonomii i Zarządzania jest seria: Rozwój Regionalny będąca efektem corocznej Międzynarodowej Konferencji Naukowej organizowanej przez Wydział Ekonomii i Zarządzania Politechniki Opolskiej i Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego.

Na spotkanie z zespołem oceniającym przyszła znacząca liczba kadry rezydującej zajęcia na kierunku ekonomia. Przewodnicząca przedstawiła kryteria oceny programowej PKA a następnie wprowadziła do dyskusji nad konkurencyjnością na rynku edukacyjnym Opola i możliwościach rozwoju kierunku ekonomia. Przedstawiciele kadry podkreślali jako swoje atuty upracticznienie kształcenia, wykorzystywanie do procesu dydaktycznego współpracy a praktyką gospodarczą. Podkreślano jako silne strony Uczelni posiadanie Instytutu Konfucjusza, który prowadzi naukę języka chińskiego. Poinformowano że z takich możliwości korzystają również studenci kierunku ekonomia a dwaj absolwenci już pracują w dziale eksportu w prestiżowych firmach regionu. Kadra w ich opinii, mimo skromności środków finansowych może wyjeżdżać na konferencje naukowe. Głos zabrała również osoba reprezentująca nauki humanistyczne która relatywnie niedawno pracuje na Wydziale i podkreśliła iż różnaitość naukowa kadry daje jej ogromne możliwości rozwoju a w porównaniu tych możliwości z uczelnia zagraniczną na której pracowała wypada dla uczelni opolskiej bardzo korzystnie. Podkreślano w dyskusji praktyczne nachylenie kształcenia które wynika z tradycji Politechniki i jej profilu i które przeniesione na koncepcję kształcenia na ekonomii dobrze wprowadza studentów na rynek pracy.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego - w pełni,

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

4.1) Zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku prowadzi 70 nauczycieli akademickich, dla 65 Uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy. Liczba pracowników i struktura ich kwalifikacji w pełni umożliwiają osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia.

4.2) Minimum kadrowe tworzy 9 profesorów i doktorów habilitowanych oraz 21 (na II stopniu) i 22 (na I stopniu) doktorów. Kwalifikacje kadry tworzącej minimum kadrowe, potwierdzone tytułami i stopniami naukowymi oraz dorobkiem naukowym w pełni gwarantują prawidłową realizację programu nauczania i osiągnięcia założonych efektów kształcenia. Obsada zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów jest prawidłowa (z nielicznymi wyjątkami), zgodna ze specjalnością naukową i dorobkiem pracowników. Wymogi minimum kadrowego są zatem spełnione.

4.3) Wydział prowadzi politykę kadrową sprzyjającą wzrostowi kwalifikacji pracowników. Zapewnia pracownikom dobre warunki prowadzenia badań, dostęp do bogatego księgozbioru i biblioteki wirtualnej, wsparcie finansowe dla młodych naukowców oraz współpracę z praktyką gospodarczą. Wydział podejmuje także działania na rzecz rozwoju międzynarodowej współpracy naukowej i wymiany pracowników.

Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Zajęcia dydaktyczne na Wydziale Ekonomii i Zarządzania prowadzone są w pięciu zlokalizowanych w pobliżu obiektach. Są to:

- budynek „Las” przy ulicy Waryńskiego 4 w Opolu,
- budynek przy ulicy Luboszyckiej 9A w Opolu,
- budynek przy ulicy Luboszyckiej 3 w Opolu,
- budynek przy ulicy Luboszyckiej 7 w Opolu,
- budynek przy ulicy Mikołajczyka 8-10 w Opolu.

Głównym budynkiem dydaktycznym Wydziału jest obiekt, mieszczący się w Opolu przy ul. Waryńskiego 4, w którym znajdują się następujące pomieszczenia dydaktyczne:

- dwie w pełni wyposażone audiowizualne sale wykładowe mieszcząca 154 i 70 studentów,
- trzy w pełni wyposażone audiowizualne sale wykładowo-ćwiczeniowe, z których każda mieści do 40 studentów,
- trzy sale seminaryjno-projektowe, z których każda mieści do 26 studentów,
- sala konferencyjno-seminaryjna.

Do działalności dydaktycznej wykorzystywane są pomieszczenia mieszczące się w następujących obiektach:

- w budynku zlokalizowanym przy ulicy Luboszyckiej 3 znajduje się w pełni wyposażona audiowizualnie i dodatkowo w pętlę induktofoniczną dla niedosłyszących sala wykładowa mieszcząca 120 studentów,
- w obiekcie przy ulicy Luboszyckiej 7 znajdują się: dwie w pełni wyposażone audiowizualne sale wykładowe (do 60 studentów), sześć w pełni wyposażonych audiowizualnie sal ćwiczeniowych (do 48 studentów), pięć w pełni wyposażonych audiowizualnie sal seminaryjno-konferencyjnych dla 24 osób,
- w budynku położonym przy ulicy Luboszyckiej 9A znajdują się: w pełni wyposażona audiowizualna sala wykładowa mieszcząca do 120 studentów, dwie sale ćwiczeniowe, z

których każda mieści od 30 do 36 studentów, trzy sale seminaryjne, z których każda mieści od 24 do 30 studentów.

Wydział korzysta także z sali wykładowej (150 osób) wyposażonej w sprzęt audiowizualny, mieszczącej się w budynku „Łącznik” przy ul. Mikołajczyka.

W wyposażonych audiowizualnie salach znajdują się stacjonarne komputery, wideoprojektory, ekrany, mikrofony. W salach komputerowych każde stanowisko wyposażone jest w oprogramowanie biurowe firmy Microsoft Office (edytor tekstu, arkusz kalkulacyjny, program do prezentacji multimedialnych, relacyjne bazy danych, zarządzanie projektami). Ponadto w salach tych zainstalowano oprogramowanie do zaawansowanych obliczeń statystycznych „Statistica” w wersji 10, które mogą być (lecz nie są) wykorzystywane na zajęciach ze statystyki opisowej, modelowania i prognozowanie ekonometrycznego, statystyki w demografii oraz program Adonis do zaawansowanego zarządzania procesami. W laboratorium komputerowym powstałym w ramach projektu Techno-Lab dodatkowo zainstalowane są programy: Corel Draw do obróbki graficznej (wektorowej) oraz pakiety multimedialne ADOBE Design CS5, Acrobat PRO 10, PDF Transformer.

Wydział sukcesywnie inwestuje w rozwój infrastruktury informatycznej realizując w ostatnich 3 latach projekty finansowane z funduszy strukturalnych UE: TechnoLab oraz MOP-IT, wspomagające wyposażenie zaplecza informatycznego Wydziału w sprzęt niezbędny do realizacji procesu dydaktycznego na wymaganym przez studentów poziomie IT. We wszystkich wyżej wymienionych lokalizacjach jest pełny dostęp do Internetu dla pracowników i studentów poprzez sieć bezprzewodową - Wi-Fi (EduRoam).

Pracownicy i studenci kierunku „ekonomia” mogą korzystać z bogatych zbiorów Biblioteki Głównej oraz Biblioteki Wydziału Ekonomii i Zarządzania. W bogatych zbiorach Biblioteki Głównej liczących 489 tys. dokumentów bibliotecznych, w tym 195 tys. książek, 36 tys. czasopism, 257 tys. zbiorów specjalnych znajduje się około 950 tytułów (12 tys. egzemplarzy) książek ekonomicznych licencjonowanych w bazie KNOVEL, 35 tys. tytułów licencjonowanych czasopism elektronicznych w ramach Wirtualnej Biblioteki Nauki, baza danych „Organizacja Zarządzanie i Marketing” zawierająca opisy bibliograficzne książek i artykułów będących w zasobach biblioteki, baza SYMPO indeksująca materiały konferencyjne i in.

Biblioteka sukcesywnie modernizuje procesy biblioteczno informacyjne. Na bieżąco tworzony jest katalog komputerowy w systemie SOWA, który pozwala użytkownikom na poszukiwania bibliograficzne według różnych kryteriów; np. autorów, tytułów, haseł przedmiotowych, ISBN, ISSN. Do opisów bibliograficznych dołączane są skany okładek, spisy treści oraz linki do pełnych tekstów publikacji (dla których uzyskano zgodę wydawców). Skomputeryzowana wypożyczalnia zapewnia bezrewersowe wypożyczenie zbiorów i zamawianie ich poprzez Internet z dowolnego miejsca przez 24 godziny, 7 dni w tygodniu oraz samodzielne prolongowanie wypożyczeń.

Potencjał informatyczny biblioteki tworzą 4 serwery i 74 komputerowe stanowiska z dostępem do Internetu wyposażone w skanery i drukarki oraz 6 samoobsługowych kserokopiarek. W Bibliotece Głównej oraz bibliotekach wydziałowych czytelnicy mają do dyspozycji bezprzewodowy dostęp do Internetu oraz stanowiska dla osób z dysfunkcją wzroku.

Biblioteka Wydziału Ekonomii i Zarządzania powstała w 2001 roku. W Bibliotece znajduje się ponad 5000 woluminów: najważniejszych tytułów polskich i obcojęzycznych ostatnio wydanych i polecanych w sylabusach książek z dziedziny nauk ekonomicznych i ekonomii, zarządzania, marketingu, rachunkowości, finansów, statystyki, pracy i polityki społecznej, ekonomiki regionów. Ponadto w bibliotece znajdują się ważne dla ekonomistów czasopisma: Biuletyn Statystyczny Województwa Opolskiego, Business English Magazine,

Controlling i Rachunkowość Zarządcza, Dziennik. Gazeta Prawna, Ekonomia i Środowisko, Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstw, Ekonomista, Forbes, Marketing i Logistyka w Praktyce, Organizacja i Kierowanie, Polityka Społeczna, Prakseologia, Prawo Przedsiębiorcy, Problemy Zarządzania, Przetargi Publiczne, Stosunki Międzynarodowe, Studia Prawnicze, Studia Prawno-Ekonomiczne, Studia Regionalne i Lokalne, Unia Europejska.pl, Współczesne Zarządzanie, Zarządzanie Jakością, Zarządzanie Przedsiębiorstwem, Zarządzanie Publiczne oraz Zeszyty Naukowe Politechnik i Uniwersytetów.

Księgozbiór udostępniany jest w wolnym dostępie do półek, katalog jest skomputeryzowany. Poszukiwanie literatury wspomagają terminale z dostępem do komputerowego katalogu bibliotecznego, Internetu i komputerowych baz danych. W Bibliotece Wydziału znajduje się 40 miejsc dla czytelników, 4 komputery, kserokopiarka. Biblioteka jest czynna do poniedziałku do piątku: 8.30-17.45, w soboty 8.30-14.30. Dostępność do zbiorów w znacznym stopniu zwiększają chwalone przez studentów wypożyczenia nocne i weekendowe.

Uczelnia dysponuje rozwiniętą infrastrukturą dydaktyczną. W salach dydaktycznych zamontowane są rzutniki multimedialne i ekrany. W budynkach Uczelni można skorzystać z czytelni wyposażonych w sprzęt komputerowy, w tym dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. W czytelni można skorzystać ze stanowisk do nauki oraz księgozbioru, który studenci oceniają jako bogaty.

Osoby obecne na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA poinformowały, że w Internecie udostępnia im się materiały w formie cyfrowej. Zdaniem studentów jest to duże udogodnienie.

Studenci uważają, że infrastruktura Uczelni umożliwia prowadzenie procesu kształcenia na wysokim poziomie.

Zdaniem studentów jak również zespołu oceniającego praktyki odbywają się w placówkach adekwatnych do studiowanego kierunku, głównie w działających w Opolu przedsiębiorstwach, a nabywane w ramach umiejętności są wartościowym elementem wykształcenia ekonomicznego.

Infrastruktura jest częściowo dopasowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Jednostka dysponuje sprzętem informatycznym dostosowanym do potrzeb osób niedowidzących. Studenci z niepełnosprawnością ruchową mogą jednak napotkać wiele miejsc na Uczelni, gdzie dotarcie na wózku inwalidzkim okaże się bardzo utrudnione. Jednostka zapewnia jednak indywidualną organizację studiów w taki sposób, aby zajęcia mógł dotrzeć każdy student.

Rekomenduje się jednakże podjęcie działań mających na celu lepsze dostosowanie infrastruktury szczególnie dla osób z niepełnosprawnością ruchową.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego - w pełni,

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

Wydział w pełni realizuje wymogi dotyczące stanu i wyposażenia bazy dydaktycznej służącej realizacji procesu kształcenia. Sale wykładowe są wyposażone w nowoczesny sprzęt audiowizualny, pracownie komputerowe są dostępne dla studentów także poza zajęciami, studenci mają zapewniony dostęp do Internetu. Księgozbiór Biblioteki Głównej i wydziałowej jest bardzo bogaty, obejmuje wszystkie aktualne pozycje zalecane w sylabusach oraz potrzebne studentom do pisania prac etapowych i dyplomowych. Biblioteki są skomputeryzowane, czytelnicy mają dostęp do pełnotekstowych, elektronicznych tytułów książek zagranicznych i czasopism, baz

danych, elektronicznego systemu zamawiania książek i wypożyczeń, mają możliwość korzystania z drukarek, skanerów, kopiarek i in.

Baza częściowo spełnia wymagania osób niepełnosprawnych. W budynkach dydaktycznych są toalety, brak wind. Biblioteka Główna oferuje czytelnikom z dysfunkcją wzroku specjalistyczne stanowiska komputerowe wyposażone w klawiaturę brajlowską, syntezytor mowy, specjalistyczne powiększalniki i nowoczesne skanery, dzięki którym mogą oni skanować dowolny tekst do plików mówionych. Biblioteka Wydziału Ekonomii i Zarządzania posiada profesjonalny skaner oraz stacjonarne i przenośne powiększalniki tekstu na monitorze.

Jednostka w pełni spełnia wymagania w zakresie dostosowania bazy dydaktycznej oraz infrastruktury do potrzeb studentów, przy czym rekomenduje się podjęcie działań mających na celu przystosowanie infrastruktury do potrzeb studentów z niepełnosprawnością narządów ruchu..

Kryterium 6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia; na kierunkach o profilu ogólnoakademickim jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej.

Wydział posiada kategorię B. Głównym źródłem finansowania badań naukowych prowadzonych w ramach badań statutowych, badań własnych, grantów promotorskich, są dotacje MNiSW. W badanym okresie pracownicy Wydziału otrzymali też 3 granty z NCN.

Podstawowe, rozwijane w ostatnich latach, kierunki badań to:

- zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy i ekologiczny w rozwoju regionalnym,
- czynniki społeczno-ekonomiczne kształtujące rozwój regionalny,
- zarządzanie kapitałem ludzkim,
- kapitał ludzki jako czynnik rozwoju regionalnego,
- zarządzanie potencjałem demograficznym i społeczno-gospodarczym regionu Śląska Opolskiego do 2020 roku,
- zarządzanie migracjami i rynkiem pracy w perspektywie integracji europejskiej,
- kształcenie, zatrudnienie, bezrobocie na Śląsku Opolskim,
- prawne aspekty zarządzania,
- rola małych i średnich przedsiębiorstw w rozwoju społeczno-gospodarczym,
- europejska polityka regionalna; implikacje dla regionu Śląska Opolskiego,
- historia i współczesne determinanty specyfiki społeczno-politycznej Śląska Opolskiego,
- metody komputerowe wspomagania zarządzania produkcją.

Efekty prowadzonych badań poszczególne Katedry prezentują w publikacji „Raporty z badań naukowych wykonanych w ramach prac własnych i statutowych w Politechnice Opolskiej w roku ...”. W Raportach znajdują się tytuły i krótkie opisy opracowywanych zagadnień, informacje o upowszechnianiu efektów w formie publikacji naukowych, referatów, udziału w konferencjach, poniesione koszty.

Rezultaty prowadzonych badań są wykorzystywane w procesie kształcenia w postaci case studies, materiałów pomocniczych, burzy mózgów i in. W realizacji badań naukowych uczestniczą także studenci, głównie członkowie Kół Naukowych, co potwierdza zaprezentowany w Raporcie wykaz 18 publikacji opracowanych z ich udziałem lub samodzielnie pod kierunkiem pracownika naukowego.

W rozwijaniu i ukierunkowania działalności naukowo-badawczej Wydziału ważne miejsce zajmuje dyskusja ważnych problemów, wymiana poglądów i doświadczeń w środowisku naukowym. Wydział współpracuje z pracownikami innych ośrodków akademickich, jak Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Politechnika Wroclawska, Politechnika Śląska, Politechnika Częstochowska, Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu. Ponadto, w zakresie organizacji konferencji i wydawnictw, Wydział współpracuje także z innymi instytucjami naukowymi: Komitetem Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, Komitetem Nauk o Pracy i Polityce Społecznej PAN, a także Komisjami PAN – Oddziałem w Katowicach: Komisją Nauk Organizacji i Zarządzania oraz Komisją Nauk Ekonomicznych i Prawnych. Współpraca widoczna jest w obszarze organizowania wspólnych konferencji naukowych, wydawania materiałów konferencyjnych, konsultacji naukowych oraz recenzji w przewodach awansowych (doktoraty, habilitacje, profesury).

Pracownicy Wydziału współpracują także z biznesem realizując wspólne inicjatywy na rzecz integracji środowisk gospodarczych i akademickich. W celu podniesienia jakości kształcenia i umiejętności studentów Wydział zaprasza wybitnych praktyków - ekspertów z dziedziny zarządzania funduszami strukturalnymi, polityki fiskalnej, bankowości i in. Ich wykłady cieszą się dużą popularnością, a ich zaliczenie pozwala studentom na zdobycie punktów ECTS.

Stałymi partnerami w zakresie współpracy międzynarodowej Wydziału są:

- Uniwersytet w Bańskiej Bystrzycy, w partnerstwie z którym pracownicy Wydziału realizowali Program Operacyjny Kapitał Ludzki – Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki oraz organizowali konferencje międzynarodowe, wymieniali publikacje
- Uniwersytet we Włoszech, z którym podpisano umowę wstępną i rozpoczęto prace nad powołaniem wspólnej specjalności „Zarządzanie i ochrona dóbr kultury”,
- Wyższa Szkoła Zawodowa w Niemczech, z którą podpisano umowę o wymianie studenckiej oraz podjęto wstępne prace związane z współpracą w projekcie „Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki”.

Wydział rozwija także współpracę z bardzo licznymi uczelniami w ramach umów partnerskich programu LLP Erasmus. Z możliwości wyjazdów za granicę korzystają głównie nauczyciele akademicki. W latach 2008-2012 wyjechał bowiem tylko 1 student kierunku „ekonomia” i 66 nauczycieli akademickich. Wydział gościł 133 studentów i 10 nauczycieli akademickich z zagranicznych ośrodków. W roku akademickim 2011/12 oraz 2012/13 czterech wizytujących Wydział nauczycieli zagranicznych wygłosiło wykłady dla studentów II semestru studiów w języku angielskim.

W badanym okresie Wydział we współpracy z Uniwersytetem Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy organizował w każdym roku, w 2013 już V Międzynarodową Konferencję Naukową pt. Management of Organization in Real and Virtual Environment. Konferencje te dobrze służą pogłębianiu kontaktów z międzynarodowym środowiskiem naukowym oraz wymianie doświadczeń i dobrych praktyk. Ponadto na Wydziale zorganizowano następujące konferencje tematycznie powiązane z ocenianym kierunkiem:

- Etyka biznesu i społeczna odpowiedzialność organizacji jako wyzwanie XXI wieku,
- Biblioteki w kulturze kresów,
- Społeczeństwo internautów a kultura globalna. Młody użytkownik w sieci,
- Specjalizacje rozwoju regionów Unii Europejskiej,
- XIV Międzynarodowa Konferencja Naukowa Opole-Prószków,
- Jaka Polska? - W jakiej Unii Europejskiej?
- Społeczeństwo internautów a kultura globalna.

Jednostka zapewnia studentom możliwość rozwoju naukowego poza standardowym procesem kształcenia. Na Wydziale funkcjonuje Koło Naukowe Ius Publicum oraz Koło Naukowe Maestro de la economia, ukierunkowane szczególnie na potrzeby studentów wizytowanego kierunku. Dzięki aktywności w kołach studenci mają możliwość lepszego opanowania wiedzy praktycznej, mając dostęp do przedsiębiorców działających na lokalnym rynku (np. Nutricia), będąc obecnym na Festiwalu Nauki czy samodzielnie organizując szkolenia z dziedziny ekonomii.

Uczelnia wspiera aktywność studentów, udostępniając sale na spotkania oraz fundusze na pokrycie kosztów funkcjonowania kół. Dzięki temu oraz środkom pozyskanym z zewnątrz koła mogą organizować konferencje i wyjazdy (np. do Brukseli).

Koło prowadzi również badania naukowe, w które angażują się studenci. Studenci poprzez działalność w kołach naukowych mają kontakt z pracodawcami i innymi podmiotami będącymi elementami otoczenia gospodarczego. Poprzez te kontakty studenci mają lepszą wiedzę na temat funkcjonujących rozwiązań rynkowych, praktycznych zastosowań nabywanych umiejętności i mogą podjąć bardziej świadomą decyzję odnośnie swojej przyszłości zawodowej.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego ocena:, w pełni Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

Wydział posiada kategorię B. Działalność naukowo-badawcza jest planowana, sprawozdania z działalności są drukowane i zawierają informacje dotyczące składu zespołów, realizowanych tematów, osiągniętych efektów (w tym publikacji) oraz kosztów. W ostatnich latach tematyka badań własnych i statutowych wyraźnie zmierza do rozwiązywania problemów bezpośrednio związanych z ocenianym kierunkiem oraz prowadzonymi specjalnościami. Studenci mają możliwość uczestnictwa i uczestniczą w badaniach naukowych, co pozwala im na pogłębienie zasobu posiadanej wiedzy oraz nabycie umiejętności prowadzenia badań w praktyce.

Wydział zapewnia pracownikom odpowiednie warunki do prowadzenia badań, aparaturę, księgozbiór, bazy danych, wydawnictwa, udział w konferencjach naukowych itp.

Studenci biorą aktywny udział w oferowanych przez Jednostkę szerokich możliwościach prowadzenia badań naukowych oraz prezentacji ich wyników.

Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

7.1).
studentów z potencjałem dydaktycznym jednostki i jakością kształcenia.

Wymagania wstępne opisane są w Informatorze na studia dostępnym w wersji drukowanej oraz elektronicznej (<http://www.po.opole.pl/rekrutacja/>) oraz w Kartach programów studiów. Załącznik do uchwały nr 710 Senatu Politechniki Opolskiej z dnia 25.04.2012 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji na studia wyższe I i II stopnia w Politechnice Opolskiej w roku 2013/2014 precyzyjnie wskazuje warunki i dokumenty niezbędne do podjęcia studiów I stopnia. Dla studiów I stopnia ranking ocen świadectwa maturalnego decyduje o przyjęciu na studia. Dla II stopnia decyduje: *”Kandydat powinien posiadać tytuł zawodowy magistra, licencjata, inżyniera lub równorzędny, uzyskany na tym samym lub pokrewnym kierunku studiów. Wykaz kierunków pokrewnych określa rada wydziału”* oraz „Kryterium decydującym o przyjęciu na studia drugiego stopnia jest wartość

wskaźnika rankingowego równa ocenie z dyplomu ukończenia poprzednich studiów, na tym samym lub pokrewnym kierunku”.

Postępowanie rekrutacyjne jest dwuetapowe. W pierwszym etapie (kwalifikacji) kandydat na studia zobowiązany jest do rejestracji w elektronicznym systemie rekrutacji dostępnym na stronie internetowej Uczelni. Kandydat uzupełnia dane dot. m.in. wyników egzaminu maturalnego (na studia I stopnia) lub oceny z dyplomu ukończenia studiów wyższych I stopnia (na studia II stopnia).

W drugim etapie, kandydat zakwalifikowany składa w wyznaczonym terminie i miejscu komplet dokumentów. Komisja rekrutacyjna dokonuje weryfikacji danych umieszczonych w systemie rekrutacyjnym z danymi na świadectwie dojrzałości lub dyplomie ukończenia studiów I stopnia. W przypadku, gdy dane się zgadzają i kandydat dopełnił formalności (dostarczył w wyznaczonym terminie komplet dokumentów), zostaje umieszczony na liście osób przyjętych i otrzymuje decyzję o przyjęciu.

Studenci uważają, że rekrutacja pozwala na dobór odpowiednich kandydatów na studia, uwzględniając przedmioty humanistyczne, których znajomość jest potrzebna do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia.

Stosowane zasady rekrutacji na studia I i II stopnia nie zawierają regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów.

7.2).

Studenci o wymaganiach dotyczących zaliczenia przedmiotu informowani są przez prowadzących na samym początku semestru. Osoby obecne na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA stwierdziły, że są to zawsze warunki sprawiedliwe, uczciwie przestrzegane w trakcie realizowania danego przedmiotu. Studenci zawsze mają też informację o literaturze przedmiotu i mają do niej dostęp.

Studenci wypowiadają się pozytywnie na temat form weryfikowania wiedzy, uważając, że są one na ogół dopasowane do specyfiki danych przedmiotów.

Studenci wizytowanego kierunku mają możliwość skorzystania z egzaminów komisyjnych oraz warunkowych. Studenci uzyskują również informację zwrotną na temat popełnianych w pracach błędów, jednak rzadko z tej możliwości korzystają. Studenci nie potrafili wskazać jednoznacznej przyczyny takiego zachowania.

7.3).

Wydział stwarza możliwości wyjazdów za granicę w ramach programu Erasmus do bardzo licznych ośrodków naukowych i krajów. Dotychczas z możliwości tej skorzystał jeden student, plan na rok akademicki 2013/2014 przewiduje wyjazd 6. Program Erasmus daje studentom możliwość poznania przyjeżdżających studentów zagranicznych, ich krajów, zwyczajów, języka, doświadczeń studiowania. Studenci mogą też uczestniczyć w zajęciach prowadzonych w języku angielskim przez profesorów przyjeżdżających z zagranicy i pracowników Politechniki Opolskiej. Działający na Wydziale Instytut Konfucjusza stwarza studentom możliwość bezpłatnej nauki języka chińskiego i wyjazdu do Chin.

Uczelnia prowadzi współpracę międzynarodową z uczelniami z m.in. Niemiec, Belgii, Francji, Turcji, Portugalii czy Grecji. W wymianach bierze udział niewielka liczba studentów (widoczna jest zdecydowana przewaga studentów przyjeżdżających na wymianę nad wyjeżdżającymi), uzasadniając to brakiem czasu (wielu studentów, w tym również studiów stacjonarnych, pracuje lub ma inne obowiązki poza Uczelnią). Studenci, którzy brali udział w programie, wyrażają duże zadowolenie z poziomu organizacji wymiany i polecają udział w niej pozostałym studentom. Uczelnia nie stwarza żadnych problemów z zaliczaniem uzyskanych za granicą punktów ECTS. Jednostka nie wdrożyła programu wymian krajowych,

studenci nie wyrażają jednak zainteresowania udziałem w takim programie. Studenci uważają, że gdyby mieli już zdecydować się na wyjazd, to do innego kraju.

Studenci w ramach studiów na kierunku odbywają obowiązkowy lektorat z języka obcego.

7.4).

Opieka naukowa nad studentami jest realizowana przez pracowników prowadzących seminaria dyplomowe, opiekuna nowopowstałego Koła Naukowego, opiekuna kierunku, a także polega na przygotowaniu studentów do udziału w konkursach, konferencjach i warsztatach itp.

Opiekę dydaktyczną nad studentami sprawują opiekunowie studentów realizujących indywidualny plan studiów, opiekunowie praktyk zawodowych, Wydziałowy Koordynator Programu Erasmus, który odpowiada za studentów wyjeżdżających na praktyki i studia, uzgadnia program ich zajęć za granicę i sposób ich zaliczenia.

Sylabusy „Karty Opisu Przedmiotu” są zestandaryzowane i zawierają niezbędne dla studentów informacje tj. nazwa przedmiotu, liczba ECTS, forma i liczba godzin zajęć, treści kształcenia, tematyka zajęć, sposoby sprawdzania zamierzonych efektów kształcenia, metody dydaktyczne, forma i warunki zaliczenia, literatura podstawowa i uzupełniająca. W niektórych sylabusach brak jest warunków wstępnych, co należy uzupełnić.

Studenci dobrze oceniają dostęp do kadry dydaktycznej i jej wsparcie. Prowadzący są dostępni w godzinach swoich konsultacji, można się z nimi również kontaktować za pośrednictwem poczty elektronicznej. Sylabusy są zdaniem studentów kompletnym i wartościowym źródłem informacji w procesie kształcenia. Podobnie jest z seminariami dyplomowymi, które odbywają się w małych grupach i są dla studentów merytorycznym wsparciem w procesie pisania pracy licencjackiej. Studenci pozytywnie wypowiedzieli się również na temat zapisów na seminaria, które są ich zdaniem sprawnie i sprawiedliwie przeprowadzane.

Studenci informacje o organizacji studiów uzyskują z Internetu oraz ogłoszeń umieszczonych na terenie Uczelni. Administrację uczelnianą oceniają jako cenne wsparcie w procesie kształcenia. Studenci stwierdzili, że dziekanat jest czynny we właściwych godzinach (również dla studentów niestacjonarnych), a osoby tam pracujące są kompetentne i pomocne. Studenci nie potrafili wskazać sytuacji, w których składane byłyby jakieś skargi, twierdząc jednocześnie, że w takim przypadku najprawdopodobniej udałoby się znaleźć z administracją lub władzami szybkie i wspólne rozwiązanie ewentualnych problemów.

Studenci mają dostęp do stypendiów o charakterze naukowym oraz socjalnym. Studenci dobrze oceniają ich dostępność, a wysokość jest ich zdaniem odpowiednia. Studenci nie zgłaszają również żadnych uwag do procedury ubiegania się o te środki, określając ją jako przejrzystą i sprawiedliwą. Stypendia przyznawane są przez Komisję Stypendialną, której większość stanowią studenci. Przyznawanie świadczeń reguluje wewnętrzny regulamin, zaopiniowany przez przedstawicieli Samorządu.

W trakcie procesu kształcenia studenci mogą liczyć na dużą pomoc administracji i władz odpowiedzialnych za sprawy studenckie. Wsparcie to dotyczy m.in. znajdowania praktykodawcy (szkolenia w Akademickim Biurze Karier oraz praktyki uczelniane z wybranymi przedsiębiorstwami), poszukiwania pracy czy reorganizacji zajęć.

ABK efektywnie wspiera studentów wizytowanego kierunku. Kontakt z nimi zapewnia sobie poprzez stałą komunikację z Dziekanem i dziekanatami, prowadzenie strony internetowej, obecność na portalach społecznościowych oraz regularne wysyłanie newslettera z aktualnościami. Wskutek uruchomienia kilku równoległych kanałów komunikacji rozpoznawalność i znajomość działań ABK wśród studentów jest wysoce satysfakcjonująca.

Należy zauważyć, że ABK przeprowadzała ankietyzację również studentów w zakresie ich oczekiwań w stosunku do rynku pracy.

Działania Biura skupiają się na pośrednictwie w poszukiwaniu pracy, staży i praktyk. ABK organizuje spotkania z pracodawcami (przewidziane są one nawet w programie studiów, studenci jednak sugerują zwrócenie uwagi na to, aby takie spotkania odbywały się również w terminach dostępnych dla studentów zaocznych), prowadzi coroczne Akademickie Targi Pracy (które odbywają się nie tylko na terenie samej Uczelni ale i akademików), gromadzi bazę CV oraz oferty pracy.

ABK podejmuje silne działania mające na celu zachęcenie studentów do korzystania z oferowanych możliwości już na samym początku studiów. Obecne jest na tzw. Salonie Maturzystów (projekcie skierowanym do przyszłych studentów), organizuje też na początku roku akademickiego Grę Miejską. Są to działania nie tylko integrujące studentów, ale też pokazujące możliwości na rynku pracy po zakończeniu studiów.

Studenci mogą korzystać z takich możliwości jak: indywidualna organizacja zajęć oraz indywidualny plan i program kształcenia, a wizytowana jednostka przedstawiła dokumentację potwierdzającą faktyczne wykorzystywanie obu tych instytucji. Studenci doceniają te możliwości i oceniają je bardzo pozytywnie.

Studenci wskazują na nieznaczne braki infrastrukturalne, takie jak niewystarczająca liczba miejsc parkingowych, brak stołówki, szatni czy automatu z kawą. Studenci zaznaczyli też wyraźnie, że są to ich jedyne zastrzeżenia co do funkcjonowania Uczelni. W jednostce działa Internet bezprzewodowy, ponadto w wypadku potrzeby skorzystania z szybkiego Internetu jest opcja podpięcia sprzętu do ogólnodostępnych gniazd sieci LAN. Uczelnia posiada dom studencki, którego standard jest w ocenie studentów wysoki. Studenci zapewniają, że opłaty za korzystanie z domu studenckiego są w ocenie studentów niewygórowane a ilość miejsc odpowiednia względem zapotrzebowania..

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego - w pełni,

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1) Zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia.

7.2) System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są wystandardyzowane.

7.3) Uczelnia w pełni spełnia wymagania stwarza studentom odpowiednie możliwości w zakresie związane z mobilnością i współpracą międzynarodową. mobilności i współpracy międzynarodowej.

7.4) Uczelnia zapewnia właściwe wsparcie studentów – zarówno naukowe, jak i dydaktyczne – w procesie kształcenia.

Kryterium 8. Stosowanie na ocenianym kierunku studiów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zorientowanego na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia

8.1).

W Uczelni został opracowany uaktualniony wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia w Zarządzeniu nr 16/2012 Rektora z dnia 24 kwietnia 2012 r. w sprawie Systemu Zapewnienia Jakości kształcenia w Politechnice Opolskiej. Nadzór nad funkcjonowaniem systemu jakości kształcenia sprawuje Rektor oraz ustala jego politykę. Za wprowadzenie i sprawne funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia odpowiedzialni są odpowiednio: pełnomocnik rektora ds. jakości kształcenia oraz na poziomie Wydziału – pełnomocnik dziekana ds. jakości kształcenia. W Zarządzeniu nr 59/2013 Rektora z dnia 2 września 2013 r. określono cele i struktury Systemu zapewnienia jakości kształcenia. Przewiduje ono powołanie Uczelnianej rady ds. jakości kształcenia, Komisji Programowej ds. studiów doktoranckich, wydziałowych rad ds. jakości kształcenia oraz wydziałowych komisji ds. programów kształcenia. W czasie wizytacji przedstawiono akt powołania przez Rektora 15 – osobowej Uczelnianej Rady ds. jakości kształcenia oraz protokół z jej pierwszego posiedzenia.

Na Wydziale Ekonomii i Zarządzania nadzór nad funkcjonowaniem systemu jakości kształcenia sprawuje Dziekan. Działania związane z funkcjonowaniem Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia koordynuje powołana przez Dziekana – Wydziałowa Rada ds. jakości kształcenia oraz Wydziałowa Komisja ds. programów kształcenia powołane przez dziekana na okres kadencji władz uczelni.

W czasie wizytacji przedstawiano akty powołania przez Dziekana Wydziałowej Rady ds. jakości kształcenia, w składzie której znajdują się studenci oraz przedstawiciel interesariuszy zewnętrznych, pełnomocnika dziekana ds. jakości kształcenia oraz Wydziałowej Komisji ds. programów kształcenia, w składzie której również znajdują się przedstawiciele studentów.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Wydziałowej komisji ds. programów kształcenia.

Wskazane byłoby aby z posiedzeń Wydziałowej Rady ds. jakości kształcenia sporządzane były stosowne protokoły.

Na posiedzeniach Rady Wydziału omawiane były zagadnienia związane z funkcjonowaniem elementów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Struktura zarządzania procesem dydaktycznym na kierunku ekonomia na Wydziale Ekonomii i Zarządzania PO podporządkowana jest zarówno strukturze organizacyjnej uczelni jak i strukturze organizacyjnej wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia Politechniki Opolskiej obejmuje szczebel uczelniany i wydziałowy.

Uczelniany system zapewnienia jakości kształcenia określa następujące cele:

- podnoszenie poziomu wykształcenia absolwentów Politechniki Opolskiej z uwzględnieniem zmieniających się potrzeb wynikających ze zmian otoczenia społeczno-gospodarczego Uczelni;
- budowanie kultury jakości w środowisku akademickim Politechniki Opolskiej znajdującej wyraz w zbiorowej odpowiedzialności za kształcenie oraz propagowanie wzorców zachowań i działań projakościowych;
- zapewnienie osiągania zakładanych efektów kształcenia określonych w programach kształcenia zgodnych z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (KRK) przez studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych;
- zapewnienie spójności kształcenia oraz badań naukowych;
- udział interesariuszy wewnętrznych oraz otoczenia społeczno-gospodarczego w ocenie i doskonaleniu jakości kształcenia;

- popularyzowanie informacji o działaniach podejmowanych w zakresie doskonalenia jakości kształcenia;
- podnoszenie atrakcyjności i konkurencyjności Politechniki Opolskiej w polskim i europejskim obszarze kształcenia poprzez poprawę oceny programowej i instytucjonalnej;
- internacjonalizacja studiów.

Strukturę Systemu zapewnienia jakości kształcenia w Politechnice Opolskiej tworzą: na szczeblu uczelnianym - Prorektor właściwy ds. jakości kształcenia; Pełnomocnik Rektora ds. jakości kształcenia; Uczelniana Rada ds. jakości kształcenia, senacka Komisja ds. dydaktycznych i studenckich; senacka Komisja ds. nauki, kadry naukowej, godności akademickich i etyki, Komisja Programowa ds. studiów doktoranckich; Rada ds. jakości kształcenia Studium Języków Obcych- na szczeblu wydziałowym: Prodziekani właściwi ds. jakości kształcenia, Pełnomocnicy Dziekanów ds. jakości kształcenia; Wydziałowe Rady ds. jakości kształcenia; Wydziałowe Komisje ds. programów kształcenia; System określa, iż pomocniczą funkcję pełnią

Dział Kształcenia; Akademickie Biuro Karier; Konwent Politechniki Opolskiej; zespoły/komisje wskazane przez Prorektora właściwego ds. jakości kształcenia. Określone zostały dla każdego gremium i organu Uczelni zadania i kompetencje w zakresie funkcjonowania wewnętrznego systemu jakości kształcenia w tym oceny i doskonalenia jakości kształcenia.

Do zadań Uczelnianej Rady ds. jakości kształcenia należy monitorowanie funkcjonowania procesu kształcenia i podejmowanie działań na rzecz jego doskonalenia. Wewnętrzny system określa szczegółowe zadania dla Uczelnianej Rady ds. Jakości kształcenia. Jako szczególnie ważne można wskazać:

- określenie procedur zarządzania jakością kształcenia;
- przygotowanie wytycznych do opracowania uczelnianej i wydziałowych ksiąg jakości;
- analiza karier zawodowych absolwentów w odniesieniu do procesu kształcenia w Politechnice Opolskiej;
- przedstawianie do akceptacji Rektorowi działań zmierzających do doskonalenia Systemu zapewnienia jakości kształcenia w Politechnice Opolskiej;
- przedstawianie raz w roku, w terminie do 30 listopada, na posiedzeniu Senatu Uczelni sprawozdania ze zrealizowanych zadań i uzyskanych efektów funkcjonowania Systemu zapewnienia jakości kształcenia w zakończonym roku akademickim;
- upowszechnianie dobrych praktyk dotyczących doskonalenia jakości kształcenia.

Na szczeblu wydziału powoływane są przez dziekana na okres kadencji: -Wydziałowe Rady ds. jakości kształcenia (WRJK) oraz Wydziałowe Komisje ds. programów kształcenia (WKPK).

W skład Wydziałowej Rady ds. jakości kształcenia wchodzi: Pełnomocnik Dziekana ds. jakości kształcenia jako przewodniczący; nauczyciele akademicy reprezentujący prowadzone na wydziale kierunki studiów w liczbie zaproponowanej przez Dziekana; przedstawiciele doktorantów z wydziału, wskazani przez Samorząd Doktorantów Uczelni; przedstawiciele studentów z wydziału, wskazani przez Samorząd Studencki Uczelni; przedstawiciel interesariuszy zewnętrznych.

W skład Wydziałowej Komisji ds. programów kształcenia wchodzi: Prodziekan właściwy ds. jakości kształcenia jako przewodniczący; nauczyciele akademicy reprezentujący prowadzone na wydziale kierunki studiów w liczbie zaproponowanej przez Dziekana; przedstawiciele doktorantów z wydziału, wskazani przez Samorząd Doktorantów Uczelni; przedstawiciele studentów z wydziału, wskazani przez Samorząd Studencki Uczelni.

Do zadań Wydziałowej Rady ds. jakości kształcenia należy monitorowanie funkcjonowania procesu kształcenia i podejmowanie działań na rzecz jego doskonalenia na wydziale, a w szczególności:

- 1) monitorowanie polityki kadrowej wydziału oraz działań zmierzających do podnoszenia jakości kadry zatrudnionej na wydziale poprzez umożliwienie wszystkim grupom podnoszenia kwalifikacji i rozwijania kompetencji;
- 2) współpraca z Wydziałową Komisją ds. programów kształcenia w zakresie monitorowania programów kształcenia i uzyskiwania przez studentów i absolwentów zakładanych efektów kształcenia, zgodnych z KRK;
- 3) weryfikacja programów kształcenia przygotowanych przez Wydziałową Komisję ds. programów kształcenia przed ich uchwaleniem przez Radę Wydziału;
- 4) monitorowanie prawidłowości oceniania studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych, w tym poprzez analizę statystyczną wystawianych ocen z poszczególnych przedmiotów;
- 5) monitorowanie mobilności studentów, doktorantów i pracowników;
- 6) monitorowanie i ocena obsługi administracyjno-technicznej studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych w trakcie procesu kształcenia;
- 7) analizowanie prawidłowości stosowanego na wydziale systemu ECTS;
- 8) monitorowanie procesu dyplomowania, ze szczególnym uwzględnieniem tematyki prac, stosowanych wymagań i sposobu ich oceniania;
- 9) monitorowanie praktyk studenckich;
- 10) wnioskowanie do Dziekana propozycji zmian w programach kształcenia na bazie uzyskanych wyników ankietowania (pracodawców, studentów, doktorantów, słuchaczy studiów podyplomowych i absolwentów);
- 11) wnioskowanie do Dziekana propozycji zmian w zakresie infrastruktury w aspekcie osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, w oparciu o wyniki ankietowania i okresowe przeglądy;
- 12) monitorowanie oraz ocena jakości badań naukowych prowadzonych na wydziale pod kątem ich wykorzystania w procesie kształcenia;
- 13) prowadzenie oceny działań projakościowych przeprowadzanych na wydziale;
- 14) wdrażanie zalecanych mechanizmów naprawczych i doskonalących jakość kształcenia.

Do zadań Wydziałowej Komisji ds. programów kształcenia należy:

- 1) tworzenie nowych oraz modyfikacja dotychczasowych programów kształcenia w celu stałego podnoszenia poziomu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych studentów oraz słuchaczy studiów podyplomowych;
- 2) monitorowanie programów kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, zgodnych z KRK na studiach I i II stopnia;
- 3) analiza ankiet absolwenckich i ankiet pracodawców pod kątem dopasowania programów kształcenia do zmieniających się potrzeb otoczenia społeczno-gospodarczego;
- 4) kontrola poprawności dokumentacji programu kształcenia sporządzanej przez nauczycieli akademickich;
- 5) analizowanie wymagań stosowanych wobec prac dyplomowych na studiach I i II stopnia oraz studiach podyplomowych, z uwzględnieniem poziomu egzaminów dyplomowych;
- 6) analiza poprawności przydzielania punktów ECTS w programach kształcenia;
- 7) sporządzenie i przedstawienie do akceptacji Dziekana rocznego sprawozdania z podejmowanych działań w zakresie jakości kształcenia

Określone zadania i kompetencje dwóch podstawowych gremiów działających w zakresie oceny jakości kształcenia mają charakter kompleksowy i obejmują najważniejsze obszary oceny i doskonalenia jakości kształcenia. Zespół oceniający otrzymał podczas wizytacji dokumenty powołujące skład wydziałowych ciał: Rady i Komisji.

W wewnętrznym systemie na poziomie Wydziału specjalną funkcję w zakresie realizacji procesu dydaktycznego na kierunku ekonomia sprawuje prodziekan ds. dydaktyki oraz jednostki organizacyjne Wydziału czyli katedry. Ponadto na Wydziale Ekonomii i Zarządzania w pracach nad doskonaleniem jakości kształcenia biorą udział: Wydziałowa Komisja Rekrutacyjna, Opiekunowie praktyk studenckich, Wydziałowy koordynator współpracy międzynarodowej, Wydziałowy koordynator zespołu ds. planów zajęć.

Zarządzenia Rektora PO odnoszące się do poszczególnych obszarów systemu i oceny jakości kształcenia regulują zasady oceny jakości kształcenia. Na Wydziale podejmuje się działania w celu doskonalenia jakości kształcenia poprzez dokonywanie oceny następujących obszarów:

1. Weryfikacja efektów kształcenia. Weryfikacja efektów kształcenia na poziomie kierunku uwzględnia dostosowanie się do zasad Krajowych Ram Kwalifikacji. Powołany został 8-osobowy zespół ds. Krajowych Ram Kwalifikacji. Opracowane efekty kształcenia na poziomie kierunku ekonomia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych przedstawione były do konsultacji wszystkim pracownikom wydziału prowadzącym zajęcia na kierunku a następnie Radzie Wydziału, która te efekty zaopiniowała. Senat PO zatwierdził opracowane efekty kształcenia dla kierunku ekonomia dla studiów I i II stopnia. Weryfikacja efektów kształcenia na poziomie przedmiotu ogranicza się do weryfikacji sylabusów w tym określenia właściwych form weryfikacji poszczególnych efektów przedmiotowych oraz weryfikacji zasad oceny studentów.

System oceny prac zaliczeniowych, projektowych, egzaminacyjnych regulowany jest zapisami Regulaminu Studiów. Regulamin określa iż „Zaliczanie zajęć dydaktycznych dokonywane jest na podstawie kontroli wyników nauczania, w formie: prac kontrolnych, sprawdzianów, projektów, referatów oraz innych form sprawdzania wiedzy i umiejętności studentów, a także obecności na zajęciach, z wyjątkiem wykładów.” Szczegółowe sposoby weryfikacji efektów kształcenia przedstawione zostały w kartach przedmiotów. W ramach weryfikacji efektów kształcenia, analizie poddawana jest struktura uzyskiwanych na sesjach egzaminacyjnych ocen z poszczególnych przedmiotów. Nie wskazano jednak wniosków i działań wynikających z tych analiz. Kolejnym obszarem weryfikacji efektów kształcenia są praktyki zawodowe. Na Wydziale funkcjonuje Regulamin Praktyk studenckich Opracowano nowe sprawozdanie z praktyki studenckiej na kierunku ekonomia, które będzie obowiązywać studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, rozpoczynających kształcenie w roku akademickim 2012/2013, tj. roku w którym zaczęły obowiązywać zasady KRK. Sprawozdanie zobowiązuje opiekuna praktyk w instytucji przyjmującej do oceny określonych dla praktyki efektów kształcenia. Opiekunowie praktyk zostali zobowiązani do nie zaliczania praktyki w przypadku braku wskazania efektów kształcenia w sprawozdaniu z praktyki. Zespół oceniający uważa iż ewentualne zaliczanie praktyki zawodowej studentom pracującym (np. na studiach niestacjonarnych) powinno również opierać się na weryfikacji efektów kształcenia a więc oceny realizacji tych efektów w pracy zawodowej studenta.

Wewnętrzny system zapewnienia Jakości przewiduje weryfikację końcowych efektów kształcenia, która następuje w procesie dyplomowania. Na Wydziale jest opracowany i zamieszczony w Regulaminie Studiów proces dyplomowania. Proces dyplomowania obejmuje seminarium dyplomowe, złożenie pracy dyplomowej i egzaminu dyplomowego. Egzamin końcowy obejmuje co najmniej trzy pytania egzaminacyjne z zakresu kierunku ekonomia. Od roku 2007 na Politechnice Opolskiej funkcjonuje system antyplagiatowy wraz z opracowaną procedurą antyplagiatową. Od roku 2011 wszystkie prace dyplomowe na

studiach I-go i II-go stopnia studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na Wydziale Ekonomii i Zarządzania w tym kierunku ekonomia poddawane są procedurze antyplagiatowej. Zagadnienia stanowiące podstawę egzaminu dyplomowego zostały zatwierdzone na Radzie Wydziału, są dostępne w gablotach informacyjnych wydziału oraz na stronie Centrum Obsługi Studenta (www.cos.po.opole.pl). Zespół oceniający po zapoznaniu się z realizacją procesu dyplomowania uznaje, iż jest on prowadzony zgodnie z ustalonymi zasadami, przy czym powinny zostać wprowadzone mechanizmy oceny wewnętrznej prac dyplomowych oraz oceny recenzji. Takiej oceny może dla przykładu dokonywać powołana okresowo odpowiednia komisja.

Ważnym elementem weryfikacji efektów kształcenia jest monitorowanie losów absolwentów. Monitorowanie karier zawodowych absolwentów na rynku realizowane jest m.in. przez Akademickie Biuro Karier Politechniki Opolskiej. Głównym zadaniem ABK jest pomoc w rozpoczęciu pracy zawodowej. Biuro Zajmuje się pośrednictwem pracy, śledzeniem losów zawodowych absolwentów i śledzeniem trendów na rynku pracy. Dodatkowo prowadzi działalność badawczą, skupiającą się na monitorowaniu oczekiwań studentów wobec pracodawców i kariery zawodowej. Ważnym źródłem wiedzy na temat monitorowania karier absolwentów oraz zgodności zakładanych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy jest kontakt z absolwentami studiów I-go i II-go stopnia, którzy już jako aktywni uczestnicy rynku pracy, podnoszą swoje kwalifikacje jako słuchacze studiów podyplomowych, będących w ofercie Wydziału Ekonomii i Zarządzania. Wielu z absolwentów nawiązuje również współpracę z wydziałem w ramach organizacji staży i praktyk zawodowych. ABK realizuje badania losów absolwentów w terminie 6-ciu miesięcy od obrony pracy dyplomowej. Wyniki Badania Losów Zawodowych Absolwentów przekazywane są Dziekanowi Wydziału, zadań określonych w Ustawie w zakresie monitorowania losów absolwenta. Podczas wizytacji przedstawiono dokument dotyczący wyników badań losów absolwentów Wydziału. Na Wydziale Ekonomii i Zarządzania przeprowadzono badania wśród 456 absolwentów którzy obronili prace dyplomowe w sesji letniej roku ak 2011//2012. Kierunek ekonomia nie był uwzględniony ponieważ pierwsi absolwenci kierunku opuścili uczelnię w roku 2012/2013. Wydział przygotowuje się do ich realizacji.

2.Ocena procesu dydaktycznego przez zasięgnięcie opinii studentów. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia zakłada ocenę programu kształcenia poprzez proces ankietowania. Kierunek ekonomia zgodnie z planem ankietyzacji przewidziany był do przeprowadzenia badań ankietowych w roku akademickim 2012/2013 w semestrze letnim. Podczas wizytacji nie przedstawiono wyników ankiet. Władze Wydziału nadesłały tuż po wizytacji informację o wynikach przeprowadzonej ankietyzacji. W procesie tym studenci oceniają stopień trudności przedmiotu oraz możliwość opanowania materiału w toku studiów. Po uzyskaniu raportu z ankietyzacji jest on poddawany pod ocenę Kolegium Dziekańskiego a następnie Wydziałowej Rady ds. Jakości Kształcenia. System zakłada, iż w odniesieniu do przedmiotów ocenionych najsłabiej przez studentów – przeprowadzana jest rozmowa z prowadzącym, mająca na celu wprowadzenie stosowanych zmian w treściach programowych lub zwiększenie lub zmniejszenie liczby godzin lub formy zajęć dla przedmiotu.

3.Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia obejmuje ocenę kadry akademickiej. Kadra akademicka podlega okresowej ocenie. Zasady tej oceny uwzględniają: dorobek naukowy, działalność dydaktyczną i organizacyjną. Zespół oceniający zapoznał się z arkuszem oceny okresowej oraz jej ogólnymi wynikami.

Kolejnym instrumentem wykorzystywanym do oceny procesu dydaktycznego i kadry akademickiej są hospitacje. Zgodnie z zasadami określonymi w wewnętrznym systemie zapewnienia jakości kształcenia hospitacji podlegają wszyscy nauczyciele akademicy, przy czym ich zakres i tryb określa Dziekan Wydziału. Zasady te określają iż:

- na początku każdego semestru prodziekan ds. studenckich przygotowuje ramowy plan przeprowadzania hospitacji i przekazuje go prorektorowi ds. studenckich do 31 października w semestrze zimowym, a do 15 marca w semestrze letnim,
- zajęcia danego pracownika powinny być hospitowane przynajmniej raz na 3 lata, jeżeli wyniki hospitacji w danym roku są pozytywne,
- za organizację hospitacji na wydziale oraz za wykorzystanie opinii i wniosków wynikających z hospitacji odpowiada prodziekan ds. studenckich,
- wizytacja zajęć dydaktycznych przez hospitującego odbywa się w sposób niezapowiedziany, w dowolnym terminie zajęć danego semestru,
- z przeprowadzonej hospitacji sporządza się protokół, który hospitujący przekazuje prodziekanowi ds. studenckich z zachowaniem poufności,
- podczas Rady Wydziału w czerwcu i lutym prodziekan ds. studenckich informuje o wynikach hospitacji

Na wizytowanym wydziale hospitacje przeprowadzane są szczególnie wśród młodszych pracowników. Opracowany został plan hospitacji na rok ak 2013/2014. Przedstawiono też zespołowi oceniającemu plany i realizację hospitacji z roku 2012/2013. Zespół oceniający zapoznał się z arkuszami hospitacyjnymi i wynikami przeprowadzonych hospitacji. Jako cenne należy podkreślić, że Arkusz wprowadza zarówno uwagi krytyczne jak i spostrzeżenia pozytywne a następnie przewiduje sformułowanie zaleceń. Przedstawiono działania Wydziału powstałe w wyniku uwzględnienia wniosków pohospitacyjnych.”

Równoległe z prowadzonymi hospitacjami na Wydziale Ekonomii i Zarządzania, zgodnie z założeniami wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, przeprowadza się wrywkową kontrolę prowadzenia zajęć. Wyniki tej oceny, tak jak to przewiduje zapis w systemie są uwzględniane w okresowej ocenie pracowników.”-,, Ocena ta polega na sprawdzeniu czy zajęcia odbywają się zgodnie z planem, pracownicy podpisują się na planie zajęć, w przypadkach wątpliwych są prowadzone zgodnie z rozkładem zajęć. Wszystkie odstępstwa od planu zajęć zgłaszane są do Centrum Obsługi Studenta i umieszczane na stronie internetowej do wiadomości studentów, wpisywane są również do zeszytu u opiekunów poszczególnych Katedr.

4. Wewnętrzny system uwzględnia przeglądy programowe. Na kierunku ekonomia odbywają się cykliczne przeglądy programu studiów w tym przedmiotowych efektów kształcenia.. Efekty kształcenia w odniesieniu do poszczególnych przedmiotów podlegają przeglądowi co najmniej raz do roku. Celem przeglądu jest weryfikacja stopnia zbieżności obowiązujących zapisów z wymaganiami stawianymi przez otoczenie a także weryfikacja aktualizacji treści kształcenia i zalecanej literatury. Przegląd dokumentacji -protokołów posiedzeń Rad Wydziału i odpowiednich Komisji pozwala zauważyć że poświęcono wiele uwagi na ocenę zgodności programów kształcenia z KRK. Efektywność tych działań jest widoczna.

Na wizytowanym Wydziale prowadzone są działania doskonalące. Jednym z instrumentów refleksji i oceny jakości kształcenia jest sprawozdanie dziekana za określony rok akademicki dotyczące podnoszenia jakości kształcenia. Zespół oceniający otrzymał do wglądu sprawozdania Dziekana. W sprawozdaniu za ostatni rok akademicki omówiono Prace Wydziałowych Komisji odpowiedzialnych za funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia oraz Rady Wydziału. Przedstawiono działania w obszarze doskonalenia programów studiów, hospitacji, wskazano rolę umów podpisanych o współpracy z praktyką gospodarczą, omówiono inicjatywy dotyczące podnoszenia jakości kształcenia w wybranych katedrach. Przeprowadzono szkolenie studentów w zakresie prowadzenia badań ankietowych. Zorganizowano warsztaty doskonalące dotyczące metodologii badań ankietowych co ma szczególne znaczenie w opracowywaniu prac

dyplomowych. Pracowano nad dostosowaniem programu kształcenia do Krajowych Ram Kwalifikacji. Dokonano analizy zawartości sylabusów dla poszczególnych przedmiotów, w wyniku której ujednociono zestaw informacji w sylabusach, uaktualniono zalecaną literaturę przedmiotu. Przedstawiono zespołowi oceniającemu analizę Przewodniczącego Wydziałowej Rady ds. Jakości kształcenia dotyczącą informacji pozyskiwanych z ankiet studenckich. Rada poświęciła kilka spotkań nad dyskusją dotyczącą procesu ewaluacji zajęć przez studentów. Są w niej krytyczne uwagi dotyczące: zasadności pytań, na które w opinii Rady nauczyciel nie ma wpływu (np. stopień trudności przedmiotu), zbyt ogólności pytań i kryteriów oceny. W wyniku tej opinii podjęto na Uczelni prace nad modyfikacją ankiety studenckiej i procesu ankietowania.

Istotnym elementem doskonalącym w zakresie programu kształcenia była podjęta przez Komisję ds. Jakości analiza porównawcza oferty kształcenia uczelni Opola, co stanowiło, między innymi podstawę do budowania oferty specjalności kształcenia, integrującej nauki ekonomiczne z tradycją profilu Uczelni. W świetle przedstawionych informacji o podjętych działaniach doskonalących można uznać, że wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia obejmował w swoim funkcjonowaniu kierunek ekonomia. Można też zaobserwować skuteczność systemu w takich obszarach jak podjęcie prac nad modyfikacją ankiety studenckiej, analiza programu studiów i dostosowywanie oferty kształcenia do oczekiwań rynku pracy, rozszerzanie współpracy z przedstawicielami pracodawców.

Studenci kierunku ekonomia są informowani o działaniach pro jakościowych oraz mają podane informacje dotyczące jakości kształcenia. Wersja skrócona Dokumentacji Programu Kształcenia dla kierunku ekonomia dla studiów I i II stopnia wraz z opisem sylwetki absolwenta dostępna jest na stronie wydziału:

<http://www.weiz.po.opole.pl/index.php/studia-i-stopnia/ekonomia-i-st.html>

<http://www.weiz.po.opole.pl/index.php/studia-ii-stopnia/ekonomia-ii-st.html>

Informacje o sposobach weryfikacji efektów kształcenia przedstawiane są studentom na pierwszych zajęciach w semestrze przez prowadzącego zajęcia. Są również dostępne na stronach internetowych kierunku ekonomia jak również zawarte w kartach opisu przedmiotu. W większości przypadków są również dostępne na stronach indywidualnych pracowników poświęconych dydaktyce. Regulaminy studiów, regulamin praktyk wraz z załącznikami dostępne są na stronie Centrum Obsługi Studenta.

8.2).

W ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości przewidziana jest systemowa współpraca z interesariuszami zewnętrznymi. Interesariusze zewnętrzni na Wydziale Ekonomii i Zarządzania zaangażowani są w proces podnoszenia jakości kształcenia, w tym na kierunku ekonomia. Podjęto szerszą współpracę z przedstawicielami instytucji i przedsiębiorstw w zakresie konsultacji dotyczących określania i weryfikacji efektów kształcenia. Podjęto współpracę z przedstawicielami Jednostek Otoczenia Biznesu to jest z Opolskim Centrum Rozwoju Gospodarki, Opolską Izbą Rzemieślniczą, Fundacją Rozwoju Śląska i Wspierania Inicjatyw Lokalnych nad programem kształcenia na specjalności – ekonomia społeczna. Przedstawiciele Jednostek Samorządu Terytorialnego to jest Urzędu Marszałkowskiego woj. opolskiego, Urzędy Miast i Gmin Regionu Opolskiego, Urzędy powiatowe, Urząd Wojewódzki uczestniczyli w procesie określania efektów kształcenia z punktu widzenia potrzeb rynku pracy dla specjalności zarządzanie i ekonomia regionu. Zaproszono do współpracy przedstawiciela prestiżowego przedsiębiorstwa regionu opolskiego Górażdże Cement p S.A. przy opracowywaniu programu specjalności ekonomia menedżerska.

Są ponadto wypracowywane inne kanały współpracy z przedstawicielami firm, instytucji i przedsiębiorstw regionu Opola jak np. zapraszanie praktyków do wykładów otwartych dla studentów, organizacja zajęć w warunkach środowiska pracy. Interesująca szczególnie jest propozycja współpracy z Krajową Izbą Doradców Podatkowych - oddział Opolski, dotycząca organizacji warsztatów w zakresie doradztwa podatkowego. Zarząd proponuje włączenie prezentacji zawodu doradcy podatkowego jako ścieżki kariery zawodowej absolwenta PO. Oddział proponuje umożliwienie dwóm studentom rocznie udziału w szkoleniach i warsztatach organizowanych przez Izbę. Proponuje ponadto stworzenie specjalnej listy Kancelarii Podatkowych umożliwiających studentom połączenie wiedzy i praktyki.

Na kierunku ekonomia podjęto działania w zakresie organizacji zajęć praktycznych w środowisku pracy. Przeprowadzone zostały zajęcia na kierunku ekonomia w Sołectwie Karłowice z zakresu przedmiotu Programowanie polityki rozwoju lokalnego i regionalnego. Odbyły się zajęcia z przedmiotu Laboratorium Analiz ekonomicznych w jednej z firm w Opolu. Zajęcia z przedmiotu Przywództwo i techniki kreatywnego myślenia studenci II roku studiów II stopnia kierunku ekonomia odbyli w Gminie Popielów - było to spotkanie z lokalnymi liderami.

Protokoły Wydziałowej Rady ds. Jakości Kształcenia potwierdzają jej udział w budowaniu kultury jakości kształcenia na Wydziale. Rada opiniowała: zasady studiowania według indywidualnego planu studiów i programów nauczania oraz programy studiów, efekty kształcenia dla praktyk zawodowych, system zapewnienia jakości kształcenia. Studenci biorą udział w budowaniu jakości kształcenia poprzez udział w odpowiednich Komisjach, Radzie ds. jakości kształcenia (co potwierdzają protokoły spotkań) i Radzie Wydziału. Mogą jako pełnoprawni członkowie aktywnie uczestniczyć w zatwierdzaniu jak i projektowaniu działań projakościowych. W opinii zespołu oceniającego władze wydziału powinny podjąć działania aktywizujące udział studentów w inicjatywach dotyczących doskonalenia jakości kształcenia. Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi powinna zostać rozszerzona i pogłębiona w celu przygotowania absolwentów do elastycznego dostosowania się do oczekiwań rynku pracy.

Uczelnia przyjęła Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia, w którego prace zaangażowani są również studenci. Uczestniczą oni czynnie w pracach Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, wskazując jednocześnie konkretne efekty swojej działalności w tym organie. Są to zarówno konkretne zmiany w programach czy organizacji studiów jak i wnioski, które później pojawiają się w podsumowującym raporcie Zespołu. Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia obejmuje również proces ankietyzacji, która odbywa się w formie papierowej. Ankiety obejmują jedynie jakość nauczania prowadzenia zajęć, pomijając kwestie obsługi administracyjnej czy infrastruktury. Studenci nie byli do tej pory zainteresowani zmianą kwestionariuszy, co wynika ich zdaniem z braku wiedzy na temat faktycznych efektów prowadzonej ankietyzacji.

Studenci wyrazili opinię, że proces ankietyzacji nie wpływa w żaden sposób na jakość kształcenia, a jednostka również nie wskazała konkretnych efektów jej przeprowadzania. Jednocześnie studenci poinformowali, że nie mają dostępu do opracowań ankiet, co dotyczy również członków samorządu. Również same władze Jednostki nie potrafiły w trakcie trwania wizytacji przedstawić raportu podsumowującego wyniki ankietyzacji.

Władze Wydziału w trakcie spotkania z zespołem oceniającym poinformowały iż studentom została stworzona możliwość co miesięcznych spotkań z prodziekanem ds. dydaktyki. Spotkania odbywają się na wniosek Rady Starostów. Ponadto dziekan spotyka się ze studentami przy ustalaniu przedmiotów do wyboru. W trakcie tych spotkań również rozwiązywane są w razie potrzeby sprawy zgłaszane przez studentów.

Przedstawiona przez Jednostkę dokumentacja potwierdza udział studentów w najważniejszych organach kolegialnych. Przedstawiciele studentów opiniują plany i programy studiów oraz obecni są na posiedzeniach Senatu i Rady Wydziału, mając zapewniony dwudziestoprocentowy udział w ich składach zgodnie z art. 67 pkt 4 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym. Podobnie studenci biorą udział w pracach Rady ds. Jakości Kształcenia, komisji dyscyplinarnych oraz innych wydziałowych organów kolegialnych.

Studenci brali i biorą aktywny udział w procesie opisywania określania zakładanych efektów kształcenia. Studenci mają również zapewniony udział w pracach komisji odpowiedzialnej za tworzenie programu i planów studiów. Włączenie studentów w te prace, jak i bieżące konsultowanie z nimi opinii oraz uwzględnianie stanowiska studentów w toku prac różnych komisji skutkuje dobrą znajomością swoich praw i kompetencji przez samorząd. Przedstawiciele studenci świadomie i odpowiedzialnie występują podczas obrad organów kolegialnych. Członkowie samorządu wskazują konkretne kwestie, jakie udało się samorządowi przeprowadzić, czasem wbrew stanowisku władz wydziału. Świadczy to o konstruktywnej i partnerskiej współpracy na linii studenci - uczelnia. Potwierdzają to również opinie zebrane wyrażone podczas wizytacji przez studentów z Wydziału.

Studenci opiniują plany i programy studiów. Przedstawiciele Samorządu przedstawili dokumentację, z której wynika, że informacje te są im faktycznie przedstawiane do merytorycznego zaopiniowania, a ich spostrzeżenia są brane pod uwagę.

Samorząd studencki ma odpowiednie warunki do pełnienia swoich obowiązków, zarówno jeśli chodzi o warunki materialne (siedziba, sprzęt, budżet) jak i respektowanie jego kompetencji przez władze Uczelni.

Przedstawiciele samorządu studentów biorą udział również w pracach ogólnopolskiego samorządu Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej oraz Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Przeciętny student kierunku ekonomia ma dużą wiedzę na temat działań samorządu. Przekłada się to poczucie możliwości wpływu na proces kształcenia wśród studentów i nie zgłaszanie skarg lub wniosków dotyczących prowadzących, programu studiów czy jakości kształcenia.

Tabela nr 1. Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji).

Zakładane efekty kształcenia	program i plan studiów	kadra	infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	działalność naukowa	działalność między-narodowa	organizacja kształcenia
Wiedza	+	+	+	+	+	+
umiejętności	+	+	+	+	+	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+	+	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego - w pełni,

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1) Struktura zarządzania jakością kształcenia na kierunku ekonomia jest przejrzysta i uwzględnia Radę ds. Jakości Kształcenia oraz inne gremia wspomagające funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.. Na kierunku ekonomia dokonuje się przeglądów programów kształcenia, weryfikacji efektów

kształcenia na wszystkich etapach kształcenia. Prowadzone są hospitacje. Podjęto badania ankietowe. Prowadzone są działania doskonalące, które powinny jednak w większym stopniu uwzględniać opinie studentów. Można też zaobserwować skuteczność systemu w takich obszarach jak podjęcie prac nad modyfikacją ankiety studenckiej, analiza programu studiów i dostosowywanie oferty kształcenia do oczekiwań rynku pracy, rozszerzanie współpracy z przedstawicielami pracodawców.

8.2) W procesie zapewniania jakości kształcenia bierze udział kadra akademicka, władze wydziału, studenci oraz przedstawiciele przedsiębiorstw i instytucji regionu Opola współpracujące z Wydziałem. Przedstawiciele rynku pracy opiniują efekty kształcenia i programy studiów. W opinii zespołu oceniającego władze wydziału powinny podjąć działania aktywizujące udział studentów w inicjatywach dotyczących doskonalenia jakości kształcenia. Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi powinna zostać rozszerzona i pogłębiona w celu przygotowania absolwentów do elastycznego dostosowania się do oczekiwań rynku pracy

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco (6)	w pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
1. koncepcja rozwoju kierunku		X			
2. cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3. program studiów		X			
4. zasoby kadrowe		X			
5. infrastruktura dydaktyczna		X			
6. prowadzenie badań naukowych		X			
7. system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8. wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Kierunek Ekonomia prowadzony na Wydziale Ekonomii i Zarządzania Politechniki Opolskiej ma pełne szanse rozwoju z uwagi na swoją specyficzną ofertę kształcenia zorientowaną na praktyczne aspekty oczekiwane przez rynek pracy. Program kształcenia integruje dyscypliny: ekonomia i nauki o zarządzaniu zachowując przy tym preferencję dla dyscypliny: ekonomia, zaś tradycje dydaktyczne uczelni technicznej dodatkowo wzbogacają

profil absolwenta. Oferowane specjalności kształcenia mają dobre perspektywy rozwoju ponieważ integrują umiejętności analitycznego myślenia z wiedzą.

W zakresie podejmowania decyzji, umiejętności badawcze i menedżerskie z wiedzą w zakresie uwarunkowań rozwoju społecznego.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia powinien w większym stopniu uwzględnić opinie studentów i pracodawców w szczególności z uwagi na deklarowane praktyczne aspekty edukacji oraz pogłębiania kompetencji w zakresie praktycznego zastosowania wiedzy ekonomicznej. Warto rozważyć: zwiększenie w programie kształcenia udziału projektów, bardziej powszechnego wprowadzenia współczesnych metod technologii informatycznych, kształtowanie kompetencji absolwentów poprzez uwzględnienie pracy w grupach oraz dostosowanie się do wymagań rynku pracy. Zadania te wymagać będą dynamicznego rozwoju naukowego kadry z uwagi na zamierzone cele strategiczne.